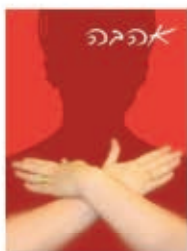

מגזין הבולאים בישראל

"סיפורי בולים" - חוג בולאות בבית הספר "מרחבים", פרדס חנה

תהליך יצירתם של בולי "שפת הסימנים הישראלית" בעיצובה של מירי ניסטור (עמודים 4-6)

דבר העורך

גיליון 98 המוגש לפניכם כולל בחובו מאמרים בולאיים במגוון נושאים.

המדור "מעצבים זהות" – סדרת ראיונות עם מעצבי הבולים בישראל" הוקדש בגיליון זה למעצבת מירי ניסטור, אשר החלה את דרכה בעיצוב בולים לפני כתיבת ספר שנים, והבולים הרבים שעצבה מתייחדים בצבעוניות רבה ובקו עיצובי נקי, והנושאים שעליהם מוצגים בפשטות ובחן רב. בראיון זה מגוללת ניסטור את גישתה לעיצוב בולים במאה העשרים ואחת, שאיפתה להעביר את המסר הטמון בבולים באופן קליט ונהיר לכל ולעצב בולים נעימים לעין. את פירות עבודתה הענפה ניתן למצוא בקטלוג הבולים של אתר ההתאחדות, באמצעות שורת החיפוש ולחיצה על "חפש לפי מעצב".

כתבה זאת כוללת הסבר מקיף באשר לתהליך העיצובי שעמד ברקע הנפקת בולי "שפת הסימנים הישראלית" שהופיעה השנה. סדרת בולים נוספת המוקדשת לשפת הסימנים – הפעם שפת הסימנים לעצירת מוניות בדרום אפריקה – עומדת במרכז מאמרו של ד"ר לס גלסמן. בולים אלה מהווים דוגמה לאפשרות להשתמש בבולים לצרכים חברתיים – כדי להשריש בציבור שפת סימנים זאת ולהקל על ציבור הנוסעים.

מאמרו של יעקב כהן על קנסות הביול בפלשתינה המנדטורית פותח אשנב לנושא בולאי ענף זה ושופך אור על נושא יסודי בתולדות הדואר של ארץ ישראל. מאמר רקע נוסף המוקדש לתופעה בולאית רחבה עוסק בבולים מחוררים, על השיטות לפענוח החירורים והאפשרות להשתמש בבולים מחוררים באוספים נושאים.

לצד אלו ימצא הקורא מאמרים בנושאי יודאיקה מאת אריה לין, על בולי הממשלה הפולנית הגולה בשנות מלחמת העולם השנייה מאת ד"ר דוד למפרט, על סיפי דואר בארצות הברית נושאי השם המקראי "אררט" מאת פרופ' אברהם בלום ועוד כהנה וכהנה.

נשמח לראותכם בכנס יום הבולאות השנתי שפרטי מופיעים בעמוד 3, ובתקווה שיהיה בגיליון זה כדי לחמם במעט את הנפש בימי החורף הצוננים שהגיהו למחוזותינו.

איתמר עצמון
עורך 'שביל'

התאחדות
בולאי
ישראל

שביל

גיליון מס' 98

חשוון תשע"ה – נובמבר 2014

מחיר: 30 ש"ח מנוי שנתי: 100 ש"ח

בהוצאת התאחדות בולאי ישראל

מען המערכת לפניות ולמנויים: ת"ד 4523, ת"א 61045

טל: 03-6295547 פקס: 03-5259716

Email: ipf@netvision.net.il www.israelphilately.org.il

עורך אחראי: טיבי יניב עורך: איתמר עצמון
עיצוב גרפי: א. אורן הפקות דפוס

הפקה: א. אורן הפקות דפוס, שדרות רוטשילד 109, ת"א

תוכן העניינים

- 2 • דבר העורך
- 3 • מכתב למערכת
- מעצבים זהות:**
 - 4 • מסר מעורר בשבריר שניה – ראיון עם מירי ניסטור / איתמר עצמון
- תולדות הדואר של ארץ ישראל:**
 - 7 • קנסות ביול בדברי דואר בפלשתינה בשנים 1927-1948 / יעקב כהן
- אספנות נושאית:**
 - 12 • האם האוסף הנושאי שלך כולל בולים מחוררים? / לארי דודסון, וואב ואגטר ורואד ואן-דאם
- בולאות מעבר לים:**
 - 17 • מהגולאגים לדרום איטליה דרך נצרת / ד"ר דוד למפרט
 - 18 • ארט – על שום מה? / פרופ' אברהם בלום
 - 19 • שפת הסימנים לעצירת מונית / ד"ר לס גלסמן
- יודאיקה:**
 - 21 • חדשות היודאיקה / אריה לין
 - 25 • סימן ההיכר – JUDE / אריה לינדנבאום
 - 27 • עדכון קטלוג בולי ישראל
 - 29 • חותמות דואר ישראל
 - 30 • ניתן לרכוש ממשרדי ההתאחדות

תיקון אי דיוק היסטורי במאמר על הפצת האנייה פאטרייה

שולם רב, כניצוליה של אנייה שטבעה, ובשל כך האמנה הבינלאומית לא חלה עליהם ולכן רק הם גורשו למאוריציוס.

בברכה,
פרופ' שאול לדני
עומר

הערות המערכת:

מאמר מקיף על אודות החומר הבולאי הקשור לאנייה פאטרייה פורסם על ידי פרופ' לדני בכתב העת The Israel Philatelist, כרך 39 [גיליון 5-6], יוני 1988, עמודים 5329-5433. מאמר זה מרחיב את היריעה ומשתרע על פני פריטי הדואר העיקריים שמקורם בספינה זאת, וניתן למצוא אותו בין היתר בספריית ההתאחדות.

מאמרו של רוברט ולדמן, "הפצת האנייה פאטרייה", אשר פורסם בגיליון האחרון של 'שבל' (גיליון 97 [אוגוסט 2014] עמודים 13-12), כולל בחובו מספר אי דיוקים היסטוריים. במאמר זה הוצגה מעטפה שמוענה לאנייה פאטרייה, אך מעולם לא הגיעה אליה, ולבסוף הוחזרה לשולח. אבקש להעמיד דברים על דיוקם ולציין כי ניצולי האנייה פאטרייה לא נשארו בארץ בשל לחץ בינלאומי שהופעל על הבריטים, אלא בשל אמנה בינלאומית האוסרת גירוש ניצולים מאנייה שטבעה בים.

מאחר שלא כל נוסעי האנייה אטלנטיק (אשר נתפסה על ידי הבריטים לאחר תפיסתן של האניות מילוס ופאסיפיק שנוסעיהם כבר היו על אניית הפאטרייה) הצליחו לעלות על האנייה פאטרייה עד הפיצוץ, הרי שהנוסעים שטרם עלו על הפאטרייה לא נחשבו

כנס יום הבולאות ה-28 23 בדצמבר 2014 במלון רנסנס הירקון 121 תל-אביב

12.15-12.00	◆ גב' תמי יברבוים – בית הספר הבולאי – "משואות נריה" – מודיעין.	10.00-9.00	הרשמה וחלוקת דף מזכרת / קפה ועוגה
13.00-12.15	◆ ד"ר אדי לייבו – מאה שנה לביטול הקפיטולציות בארץ ישראל/פרוץ מלחמת העולם הראשונה.	10.10-10.00	ברכות:
14.30-13.00	◆ ארוחת צהרים חגיגית	◆ יו"ר דירקטוריון דואר ישראל – מר חזי צאיג	◆ מנכ"ל חברת דואר ישראל – מר חיים אלמוזנינו
14.40-14.30	◆ הכרזת תוצאות משאל הבול והחותמת המוצלחת לשנת 2014 והגרת פרסים.	◆ נשיא התאחדות בולאי ישראל – עו"ד אליהו ובר	◆ טקס הופעת סדרת בול יום הבולאות – "שעוני שמש".
15.05-14.40	◆ ד"ר הדי פייבל – גורם ההפתעה בבולאות תימאטית.	10.20-10.10	◆ האסטרונום מר אילן מנוליס , על שעוני שמש.
15.35-15.05	◆ ד"ר יוסף ואלך – הדואר הכפרי בגדה המערבית בתקופה הירדנית 1960-1967.	11.05-10.20	◆ הענקת פרס הבול היפה לשנת 2013.
16.00-15.35	◆ מר צבי אלוני – ארץ ישראל במלחמת העולם הראשונה (דואר צבאי ואחר).	11.15-11.05	◆ מר ירון רצון מנהל השירות הבולאי:
		12.00-11.15	◆ תוכנית ההנפקות לשנת 2015.

- במקום תפעל נקודת מכירה של השירות הבולאי. ניתן יהיה להשיג במקום גם תוויות מס"ד עם אזכור הכנס, חותמת אירוע של הכנס ודף מזכרת מיוחד המונפק ב-500 עותקים בלבד.
- הכנס יתקיים במלון רנסנס, הירקון 121 ת"א – סידורי החניה טרם נקבעו.
- דמי ההשתתפות הם 120 ₪ לחברי ההתאחדות (200 ₪ לאורחים מהארץ ומחול"ל, שאינם חברים).
- דמי ההשתתפות כוללים ארוחת צהרים חגיגית, קפה, שתייה וכיבוד קל בכל משך הכנס ודף מזכרת.

ההשתתפות מחייבת הרשמה מוקדמת במשרדי ההתאחדות. ניתן להירשם עד ה-18 בדצמבר

טל: 03-6295547, ת.ד. 4523 ת"א 61045.

אין אפשרות להשתתף ללא הרשמה מוקדמת.

מסר מעורר בשבריר שניה

מעצבת הבולים מירי ניסטור רואה בעבודתה משימה שנועדה לעורר מודעות ואפילו לעורר אופטימיות • שאיפתה לעצב בולים מזמינים וקליטים מתבטאת בקו עיצובי נקי ומלא צבע, המשווה לבוליה תום נעורים ופשטות • בראיון עמה היא מספרת על זהותה כמעצבת, על מקורות השראתה ומהות מלאכת עיצוב הבולים במאה העשרים ואחת

מאת: איתמר עצמון

שניים עשר חודשים ועוד שבע שנים

א ת צעדיה הראשונים בעיצוב בולים עשתה מירי ניסטור בהיותה סטודנטית צעירה בבית הספר לאמנות 'בצלאל' בירושלים. בשנת לימודיה השלישית השתתפה בקורס בהדרכתו של מאיר אשל, מעצב גראפי ומעצב בולים (אשר רואיין במסגרת המדור "מעצבים זהות" בגיליון 95, פברואר 2014, עמודים 6-9), ובאחת ממשימות הקורס נדרשה ליצור סדרת בולים בנושא חגי ישראל. משימה זאת הושתתה למעשה על מכרז של השירות הבולאי, כאשר המתחרים היו הסטודנטים במחלקה (תמונה מס' 2).

באותה העת סבלה מירי מבעיה בריאותית, ובשל כך ביקשה מאשל יד חופשית בביצוע המשימה שלא על פי כללי המכרז. על פי המכרז היה על המועמדים להציע בולים בסגנון שטוח בלבד, ואשל נעתר לבקשתה לשלב בבולים תמונות שצילמה. כך החלה בצילום חפצים רבים בעלי הקשר לחגי ישראל – וכבר בשלב זה גיבשה את אחד מקווי היסוד המלווים אותה בעיצוב בוליה: "עם תחילת העבודה התחלתי בצילום נושאים קליטים ומוכרים היטב בציבור, המעוררים הקשר מידי לאותו החג, מבלי צורך במחשבה מעמיקה מצד המתבונן". בשל רצונה לצלם חפצים שלא היו בנמצא בשעת העבודה – כמו אזני המן וצמחים מעונות שונות, נאלצה לאפות אזני המן ולעצב חפצים מקרטוני ביצוע.

כשבע שנים עברו מאז שהגישה את עבודתה ועד שהודפסו הבולים בפועל, ובפרק זמן זה עמלה לשפר אותם ולנצל הזדמנויות שונות כדי לצלם חפצים טובים יותר. כך למשל הכניסה בבול המוקדש לחודש שבט ענף של שקדיה פורחת, ואף הסתייעה במכר יליד גאנה ביצירת החץ והקשת המופיעים בבול של חודש אייר. מאז שעיצבה

מירי ניסטור

ב במבט חטוף ניתן להבחין בסגנון בוליה של מירי ניסטור. בולים אלה מתאפיינים בצבעוניות רבה, בקו עיצובי נקי ובסגנון קליט ונגיש.

עם תחילת הריאיון עמה, עוד לפני שהתחלנו לצלול לשיחה נעימה על סגנונם העיצובי של בוליה, על התהליך המלווה אותה בהנפקת כל בול ועל בולי ישראל, בחרה מירי להציג בפניי את מהות מלאכת עיצוב הבולים על פי ראות עיניה. "המחשבה המלווה אותי בעיצובו של בול חדש היא, בראש ובראשונה, החוויה שתיווצר בקרב מי שיתבונן בבול המודבק על המכתב שקיבל".

לדבריה, בימינו החשיפה לבולים המודבקים על המכתבים היא אנגית בלבד, ולכן נדרש כיום מעצב הבולים להעביר את המסר המקופל בבול בצורה קליטה, ללא צורך מהמתבונן להתעמק בפרטי פרטים. או במילים אחרות, להפוך את שבריר השנייה של ההתבוננות בבול לחוויה נעימה ולהעברת מסר. "מסיבה זאת אני שמה לנגד עיני שני עקרונות עיצוביים – ליצור בולים חיים ומלאי צבע, ולדאוג שהמסר יהיה קליט ומושך ולא יצריך מהמתבונן להקדיש תשומת לב יתירה.

מעבר לכך, בעיצוב בולים צבעוניים ונעימים לעין אני רואה גם דרך לעורר אופטימיות: מספיק שאדם יקבל מכתב עם החשבון שעליו לשלם, ועל המכתב יודבק בול צבעוני שימשוך את העין ויהיה נעים להתבונן בו – כדי לתת מעט צבע לרגע שגרתי זה, ואולי להמתיק במעט את הגלולה המרה הכרוכה בפתחת החשבון" (תמונה מס' 1).

מעצבים זהות

סדרת ראיונות עם מעצבי הבולים בישראל

תמונה מס' 3: סדרת הבולים שהוקדשה לתכניות הילדים של הטלוויזיה החינוכית משנת 2007 בעיצובה של מירי ניסטור. בסדרה זאת ניכרים קווי היסוד של סגנון עיצובה - צבעוניות ופשטות. כך למשל בחרה מירי לצבוע בירוק את דמותו של קשקשתא, שהופיע בתכנית מה פתאום ששודרה בשחור לבן, להציג את הלווגאים של התכניות בהגדלה וליצור רקע צבעוני משותף. שולי הגיליון נצבעו בצהוב, כיוון שבאותן השנים התאפיינה התדמית הגראפית של הערוץ בצבע צהוב

נקי מאוד, ובייחוד בולי בריטניה, אשר בולטים בתעוזתם לבטא ערכים של יופי אמנותי. עם זאת, סגנון העיצוב שלי מושפע בעיקר מהעקרונות שציינתי קודם לכן. השליחות שלי בעיצוב בולים היא להעביר מסר עיצובי - שבאמצעות העיצוב ניתן לעורר חיוך ומעבר לכך לעורר מודעות לנושאים שונים."

כיצד את רואה את התהליכים העוברים על בולי ישראל ומה תפקידו של הבול בעידן המודרני?

"במרוצת השנים עברו בולי ישראל תהליכים רבים. השינוי העיצובי המובהק ביותר נגרם מההשפעה הטכנולוגית. בולי המדינה מהשנים הראשונות הינם בולים מאוירים, בעוד כיום מעוצבים הבולים באמצעים טכנולוגיים. הבולים המאוירים הם לטעמי ייחודיים יותר, בעוד השימוש בטכנולוגיה יוצר קושי כיום בבידול הבולים לפי מדינות על פי סגנונם העיצובי. מסיבה זאת אני אוהבת לעצב בולים בשיתוף עם מאיירים, כמו בולי הפרפרים שהונפקו בשנת 2011 בשיתוף עם המאייר והמעצב טוביה קורץ. עם השנים בולי ישראל הופכים בעיצובם להיות דומים לבולי מדינות אחרות - והבידול בינם לבין מדינות אחרות יתבטא בעיקר בנושאי הבולים (תמונה מס' 4).

תמונה מס' 4: סדרת בולי הפרפרים משנת 2011 שעיצבה עם טוביה קורץ

תמונה מס' 1: גיליון נגרי של בולים לזכרו של אריק איינשטיין העתידים להופיע ב־16 בדצמבר בעיצובה של מירי ניסטור. בחירת התמונות נעשתה בשיתוף מלא עם המשפחה וכללה מיון תמונות מתקופות שונות בחייו. בעיצוב הסופי הוחלט להציג תמונה של איינשטיין משנותיו המוקדמות על גבי הגיליון, ועל הבולים לכלול תמונה מתקופתו המאוחרת. על השבל מופיעות המילים "אני ואתה נשנה את העולם" משיירו הנודע, וברקע הגיליון מופיעים שמות אלבומיו

תמונה מס' 2: סדרת בולי החודשים

בולים אלה גיבשה מירי עקרונות עיצוביים רבים, אולם בסדרה זאת הניחה את המסד בהבנתה את מהות עיצוב הבולים - שבניגוד לעיצוב מוצרים מסחריים, התנאי ההכרחי להצלחה הוא להתייחס אליהם כאל יצירות אמנות. "אילולא החלטתי לעצב את סדרת בולי החגים ולהתייחס לתהליך כ"אמנות טהורה" וללא שיקולים זרים עקב מצבי הבריאותי אז, ספק אם הייתי מעצבת בולים" (תמונה מס' 2).

מניין את שואבת את מקורות ההשראה שלך, האם ישנם מעצבים או מדינות שסגנון הבולים שלהם מהווה עבורך מקור השראה?

"אני נוהגת להתעדכן בכל עת בבולים שהונפקו ברחבי העולם, ומבחינה עיצובית ואמנותית, אני מעריכה מאוד את בולי קנדה, אוסטרליה ובריטניה. בולי מדינות אלו מתאפיינים בקו עיצובי

מעצבים זהות

סדרת ראיונות עם מעצבי הבולים בישראל

תמונה מס' 5: דוגמאות מהסקיצות השונות לבולי "שפת הסימנים" (הסקיצה הראשונה מופיעה בצד הימני העליון ונמשך בכיוון השעון).

תמונה מס' 6: בולי שפת הסימנים, התוצאה הסופית

רעיון זה גרר בעיה חדשה – עתה נראה הבול עם ידיים אנושיות ופרצוף מאויר, ולכן מיירי יצרה סקיצות של בולים עם איורים בלבד, הן של הפרצוף והן של הידיים. בשלב הבא הוחלט לשכלל את האפשרות ליצור בול מאויר בלבד, והצללית הוחלפה בפנים מאוירות. אולם במקרה זה ניכר כי הפרצוף מאפיל על הידיים ו'בולע' אותם, ולכן הפנים הוקטנו. לאחר מכן הוחלט לוותר על הפרצוף כדי להבליט את הידיים ולהציג את הידיים האנושיות שהופיעו בתחילה, ולאחר מספר תיקונים גובשה גרסתה הסופית של גרסה זאת. בשבלים של בולים אלה הוחלט להציג את צורות האותיות של סימני הידיים של האלף-בית הישראלי. את האיורים יצרה מיירי על בסיס תמונות שצילמה בשיתוף המכון לקידום החרש בישראל.

כיצד את רואה את בולי ישראל בשנים הבאות ומהם האתגרים העתידיים שיצוצו בעיצוב בולים?

"תחום עיצוב הבולים שונה ביסודו מעיצוב אריזות ומוצרים תעשייתיים – שם השיקולים השיווקיים והמסחריים שולטים בכיפה – בעוד בעיצוב בולים השיקולים העיקריים חייבים להישאר אמנותיים. כיום האתגר העיקרי הוא להמשיך בנתינת דגש לפן האמנותי של הבולים ולמקומם בהעברת מסרים. בימינו קשה להעביר מסרים חינוכיים ולאומיים מורכבים באמצעות המדיה הבולאית. בהיות תלמידה, העיסוק בבולים היה עדיין אינטנסיבי, ועם השנים המדיה להעברת מסרים חינוכיים הולכת ומשתנה, ולכן כיום יש לבולים בעיני משמעות אמנותית בעיקר".

בימינו החשיפה לבולים המודבקים על המכתבים היא אגבית בלבד, ולכן נדרש כיום מעצב הבולים להעביר את המסר המקופל בבול בצורה קליטה, ללא צורך מהמתבונן להתעמק בפרטי פרטים

מהי סדרת הבולים האהובה עלייך מבחינה עיצובית?

"קשה לשים את האצבע על סדרה כלשהי. מכל תקופה יש מספר בולים שאני אוהבת. אהבתי במיוחד את סדרת בולי המוזיקאים בעיצובו של מאיר אשל. לטעמי הוא עשה פריצת דרך בעיצוב בולים – הכניס יותר את השימוש בצילומים והיה מהראשונים, ביחד עם אד ואן אוין, שנתנו דגש לטיפוגרפיה – כלומר לצורת המילים שעל הבול כמו שם המדינה והעריך.

סיפורו של בול: בולי שפת הסימנים

דרת בולי שפת הסימנים שהופיעה בחודש אפריל האחרון ממחישה את התהליך הכרוך בעיצוב בולים, למן שלבי יצירת הסקיצות הראשוניות, הניסיונות לעקוף את המכשולים העיצוביים הנקרים בדרך וכלה בגרסאות הסופיות.

כידוע, על פי החוק בישראל אין לכלול תמונתו של אדם חי בבול, ולכן לא ניתן להציג בבולים המוקדשים לשפת הסימנים תמונות של גוף ופנים אלא של ידיים בלבד. הגבלה זאת עוררה שתי בעיות. ראשית, שפת הסימנים הינה שפה דינאמית הכוללת תנועות גוף ולא רק תנועות ידיים. כמו כן, בהצגת הידיים בלבד ללא דמות הגוף או הפרצוף נוצרה התחושה שהידיים מנותקות מהגוף, כפי שניתן לראות בסקיצה הראשונה.

כדי להתגבר על בעיה זאת הוחלט להציג מעל לידיים צללית של פרצוף, ובכך ליצור אפקט של גוף שלם, כפי שניתן לראות בסקיצה השנייה. ההחלטה להציב צללית ולא פרצוף מלא נועדה כדי לא להסית את תשומת לבו של המתבונן אלא למקד אותו בידיים.

קנסות ביול בדברי דואר בפלשתינה בשנים 1927-1948

מאת: יעקב כהן

ברשימה זאת נסקור מספר דברי דואר שנשלחו מארץ ישראל, הן בתוך הארץ והן מחוצה לה, הנושאים קנסות ביול על פי אמות המידה שנקבעו בתקנות המנדטוריות. כל אחת מהמעטפות כוללת מאפיין ייחודי המבדיל אותה מחברותיה, על מנת להציג מבחר מייצג של מעטפות עם תכונות שונות ומספר סוגים שונים של חותמות קנס.

דברי דואר שנשלחו בארץ

תמונה מס' 1

כתב שנשלח מירושלים לתל אביב (תמונה מס' 1) המבולבבולים בתעריפים של שניים, שלושה וחמישה מילים עם חותמת "ירושלים" מן התאריך 2.3.1939. התעריף למשלוח דואר בתוך הארץ עמד באותה העת על חמישה מילים (עד 20 גרם), וכן שלושה מילים על כל 20 גרם נוספים. המעטפה שלפנינו נשאה משקל עודף כפול, ועל פי כלל זה במקרה של משקל עודף כפול או חלק ממנו (כלומר בין 20-40 גרם) יחויב השולח בשישה מילים נוספים, כלומר ב-11 מיל בסך הכול. במעטפה זאת שולם אפוא מיל אחד פחות מהנדרש. פני המעטפה הוחתמו בחותמת ידנית מלבנית *To Pay __ MILS* (Sacher L2) ** וכפל הקנס נרשם בעיפרון בתוך החותמת – שני מילים. למכתב זה בויל בול "דמי דואר" (שהודפס בלונדון, גרסה II) בערך שני מילים עם חותמת ביטול "תל אביב 3.3.1939" (Sacher B29).

** ההפניות לדגמי החותמות הן על פי ספרו של Michael M. Sacher, *The postal markings of Mandate Palestine: 1917-1948*, בהוצאת Royal Philatelic Society, לונדון 1995.

1 בספטמבר 1927 החליפה הלירה הארצישראלית את הלירה המצרית בשטחי המנדט הבריטי בפלשתינה. הלירה הארצישראלית, שחולקה ל-1000 מיל, הייתה שווה בערכה לפאונד אנגלי (סטרלינג, שהכיל 240 פני) וללירה מצרית אחת. עם החלפת אמצעי התשלום, קבעה המנהלה האזרחית של המנדט הבריטי את תעריפי הדואר בארץ ישראל, ומעת לעת נעשו מספר שינויים בתעריף עד תום המנדט במאי 1948.

המנהלת האזרחית של המנדט הבריטי קבעה, בין היתר, את הכללים במקרים בהם דבר דואר נשלח עם ביול חסר או ללא ביול כלל. תקנות משרד הדואר המנדטורי משנת 1930 קובעות כי:

"דבר דואר, מכתב או חבילה, אשר נשלח ללא ביול, יישא כפל קנס מתעריף הדואר המקובל באותה העת. באשר לדברי דואר שנשלחו בביול חסר, במקרה זה ההפרש בין התעריף המקובל לבין הביול בפועל יישא כפל קנס" (תקנה 1930/20, 7.8.1930, סעיף [2] 4, בתרגום חופשי).

כמו כן, בהמשך הדברים נכתב כי "במידה ולא שולם התעריף על ידי השולח, במקרים כפי שפורטו דלעיל, ישולם הקנס על ידי הנמען" (סעיף [1] 5). במידה שהנמען בחר לדחות את קבלתו של דבר הדואר, ישולם הקנס על ידי השולח.

למרות השינויים שחלו בכללים ובתעריפי הדואר במרוצת שנות המנדט, עד לסוף תקופה זאת נותרו התקנות באשר לקנסות הביול ללא שינוי. במדריך הדואר המנדטורי משנת 1948 ניתן למצוא כי הכללים נותרו שרירים וקיימים*:

"חבילה (מכתב, גלויה, דבר דואר מודפס וכיו"ב), שנשלחה לנמען כשאינה מבולבולת תגרור אחריה קנס בערכו של ביול כפול מהתעריף המקובל. חבילה שבולחה מתחת לתעריף הידוע תגרור קנס שערכו כפול מההפרש בין הסכום ששולם לסכום שנוטר. השולח הינו מחויב חוקית לכל קנסות הביול המחויבות על פי התקנות, ובמידה והנמען לא יאותר או יסרב לשלם את הקנס או יסרב לקבל את דבר הדואר, יחויב השולח על פי דין".

על מנת לאמת את החיוב בקנס הביול, נקבע כי הנמען לא ישלם חיוב כלשהוא אלא רק כאשר דמי הדואר הכפולים בוילו כהלכה ונשאו חותמת הטבעה ידנית המורה על ערך הקנס: *To Pay __ MILS* ("לשלם _ מיל").

* להרחבת היריעה באשר לתקנות הדואר המנדטוריות בארץ ישראל ראה מחקרו של Edward B. Proud, *The Postal History of British Palestine 1918-1948*, בהוצאת Bailey (1985).

תמונה מס' 4

מכתב שנשלח מבית לחם בתאריך 19.9.1940 ללא ביול (תמונה מס' 4), הוחתם בדואר ירושלים (הדפסה כפולה) ב־19.9.40 והתקבל בתל אביב, שם הוחתם בחותמת ידנית 'To Pay 4 MILS' (Sacher L2) ובתוכה נכתב כפל הקנס של תעריף הדואר במועד זה – 14 מיל. המעטפה בוילה בשני בולי דמי דואר בערך כולל של 14 מיל. בולי דמי הדואר הוחתמו בחותמת "תל אביב 20.9.1940" (Sacher B24), ובנוסף הוחתם בתל אביב סימן המס 'T' (Sacher L13).

תמונה מס' 2

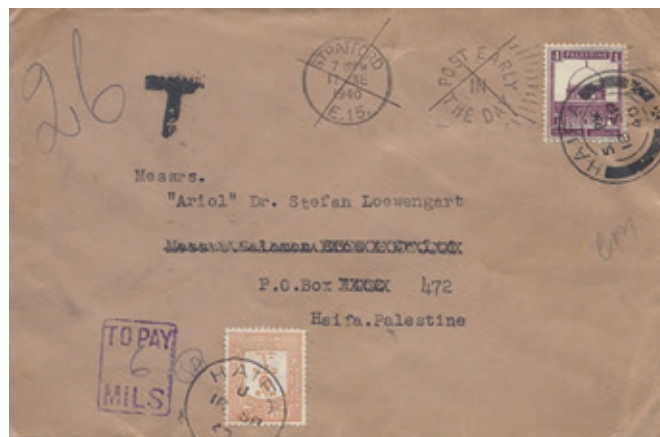
מכתב שנשלח מתל אביב לירושלים (תמונה מס' 2), מבולבולים בתעריפים של שניים ושלושה מילים עם החותמת "תל אביב 6.5.1940". התעריף למשלוח דבר דואר בארץ במועד זה עמד על שבעה מילים. במכתב זה שולמו אם כך שני מילים פחות, וקפל הקנס עמד על ארבעה מילים. בשל כך הוחתמו פני המעטפה בחותמת ידנית 'To Pay 4 MILS' (Sacher L11). המכתב בויל בבול דמי דואר (לונדון II) בערך ארבעה מילים עם חותמת ביטול "ירושלים 7.5.1940". בגב המעטפה נכתב P.T. 514 issued on 7/5. פירושו postage tax, כלומר מס ביול).

דברי דואר שנשלחו לחו"ל

תמונה מס' 5

כתב שנשלח ב־2.4.1929 מירושלים לברמינגהם שבאנגליה בדואר אוויר (תמונה מס' 5), ובויל בשני בולים בתעריפים של חמישה ועשרה מילים. תעריף משלוח אווירי של דבר דואר במשקל מינימלי נכון למועד זה אכן עמד על 15 מיל, אולם

תמונה מס' 3

מכתב בשימוש חוזר (תמונה מס' 3), נשלח בעיר חיפה בתאריך 18.9.1940 ומבויל בבול בערך של ארבעה מילים. התעריף למשלוח דבר דואר בארץ עמד במועד זה על שבעה מילים. במקרה זה שולמו שלושה מילים פחות, ולפיכך כפל הקנס עמד על שישה מילים. בשל כך הוחתמו פני המעטפה בחותמת ידנית בדיו סגולה בה נכתב 'To Pay 6 MILS' (Proud UP4). וכפל הקנס נרשם בעיפרון בתוך החותמת – שישה מילים. בנוסף מופיעה חותמת עם האות 'T' בדיו שחור (Proud UP8). בול דמי דואר בערך של שישה מילים בויל למכתב עם חותמת ביטול "חיפה 18.9.1940" (Sacher B9).

תמונה מס' 7

מכתב שנשלח בתאריך 30.11.1936 מבית לחם לארצות הברית (תמונה מס' 8), ובויל בבול שערכו שלושה מילים. המכתב נשלח ככל הנראה בדואר רגיל. התעריף למשלוח דבר דואר רגיל במועד זה עמד על 15 מיל. במכתב זה חסר אם כך 12 מיל, וכפל הקנס עמד על 24 מיל. דמי דואר אלו בוילו באמצעות שלושה בולים בערך כולל של שמונה סנט, עם חותמת הקבלה TABOR 16.12.1936, NJ, סימן 1. בתחתית המעטפה משמאל הוטבעו שתי חותמות: חותמת DUF 8 CENTS (מכס 8 סנט) וחותמת NEW YORK N.Y. C.P.O.

תמונה מס' 8

מכתב מירושלים לפריס לרובע XVI (תמונה מס' 9), נשלח בתאריך 3.5.1938 בדואר אוויר והגיע לפריס ב-6.5.1938 (חותמת מכונה בגב המעטפה). המעטפה בוילה בארבעה בולים בני חמישה מילים כל אחד. תעריף שליחת דואר אוויר לצרפת במועד הנקוב עמד על 30 מיל עם KLM. במקרה זה שולמו עשרה מיל פחות, וכפל קנס עמד אפוא על 20 מיל. על המעטפה הוטבעה חותמת סימן מס

במקרה זה המעטפה נושאת בחובה משקל עודף – עשרים גרם יותר מהמותר לתעריף היסוד. המכתב נשלח מירושלים לעזה (חותמת ההגעה בגב המכתב מן התאריך 3.4.1929) ומעזה ללונדון באוויר. ציון המשקל העודף נעשה באמצעות עיפרון כחול של האות T עם ספרות לא ברורות. המכתב מבויל בבול דמי דואר אנגלי שערכו חצי פני עם חותמת הגעה "ברמינגהם" 15.4.1929.

תמונה מס' 6

מכתב שנשלח בתאריך 11.10.1937 מיפו לשרבורן שבאנגליה עם חותמת מכונה נושאת הפרסומת 'קנו תפוזי יפו' (Sacher F4) (תמונה מס' 6). המכתב בויל בבול שתעריפו שמונה מילים, התעריף המזול באותה העת לאנגליה בדואר רגיל. אולם מכתב זה היה בעל משקל עודף, ובמקרה זה היה על השולח להוסיף חמישה מילים (על כל 20 גרם נוספים נדרש להוסיף סכום זה), וכפל הקנס עמד אפוא על עשרה מיל. סימן המס נרשם בכחול והמעטפה הוחתמה בחותמת ידנית של קנס הביול בערך של 2D. לצורך תשלום הקנס הודבקו צמד בולי דמי דואר של פני כל אחד שהוחתמו בחותמת קבלה של שרבורן מהתאריך 19.10.1937. ערך פני בריטי אחד בתקופת המנדט היה שקול לכ-4.166 מיל.

מכתב שנשלח בתאריך 23.12.1939 מחיפה לאלכסנדריה שבמצרים (תמונה מס' 7) עם חותמת מכונה (Sacher F5). המכתב בויל בשני בולים בני חמישה מילים כל אחד. התעריף המקובל באותה העת למשלוח דבר דואר למצרים במשלוח רגיל עמד על 15 מיל, ובמכתב זה שולמו אפוא חמישה מילים פחות. כפל קנס עמד על עשרה מיל. בשל כך הוחתמה המעטפה בחותמת סימן מס סגולה "T", ומתחתיה נרשם בעיפרון כחול ערך הקנס – 15 סנט בינלאומיים. בנוסף לאלו הוחתמה המעטפה בחותמת צנזורה מנדטורית מרובעת (Sacher H29) והודבק עליה סרט צנזורה אדום ועליו המספר 71/5233. חותמת צנזורה מצרית ורודה 'M' הוטבעה בשולי המעטפה. המעטפה בוילה בבולי דמי דואר בערכים של שמונה ושני מילים מצריים שהוחתמו בחותמת קבלה של אלכסנדריה מהתאריך 29.12.1939. כתובת הנמען תוקנה בעיפרון. ערך מיל מצרי היה שווה בערכו למיל מנדטורי.

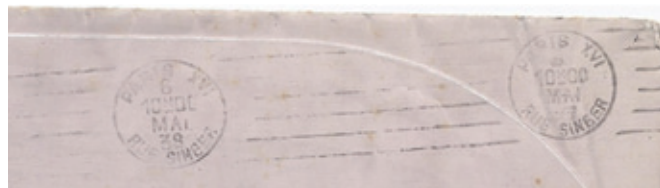
תמונה מס' 11

רגיל) עבור מכתבים במשקל של חצי אונקיה ('all up mails'). המכתב נושא בול בערך של עשרה מילים – תעריף נכון – עם נייר מטיפוס הוריזונטלי. בשיטת משלוח זו, אשר הונהגה בין החודשים מרץ 1938 לבין ספטמבר 1939, כל תוספת משקל של חצי אונקיה חויבה בקנס של 11½ פני נוספים. במקרה זה נשאה המעטפה משקל עודף כפול, ולכן הקנס עמד על שלושה פני. על פני המעטפה הוטבעה החותמת 3^p והאותיות I.S.E. (?) ונרשם בעיפרון תוספת של 2\30 (?). המעטפה בוילה באמצעות ביול בריטי בערך של 3 פני והוחתמה בחותמת ביטול Reading Berks מהתאריך 7.1.1939.

מכתב שנשלח בדואר רגיל מתל אביב לג'נבה שבשווייץ (תמונה מס' 12), אשר הוחתם בחותמת מכונה מהתאריך 5.2.1942. על המעטפה הודבק סרט צנזורה לבן נושא המספר 69\8233. המכתב בויל בבול שערכו עשרה מיל, חמישה מילים פחות מן הנדרש. כפל המס עמד אפוא על עשרה מיל. מס בינלאומי של 15 סנט נרשם בדיו אדומה מעל לחותמת נושאת הסימן 'T' (Sacher L12), שהינם שווי ערך ל-20 סנט שוויצרי שצוינו בגדול באמצעות עיפרון כחול. רשות הדואר השוויצרי לא ביקשה לגבות את הקנס, וזאת כפי הנראה מפני שהנמען הינו הצלב האדום שמקום מושבו בג'נבה.

תמונה מס' 9

תמונה מס' 10

של ירושלים 'T 20'. צמד דמי דואר צרפתיים בערך של 60 סנט כל אחד בוילו והוחתמו בחותמת פריס של רובע XVI. מכתב שנשלח מסרפנד (צריפין) לגנט שבבלגיה בדואר רגיל (תמונה מס' 10), בתאריך 3.4.1939. המכתב בויל בבול שערכו עשרה מיל, חמישה מיל פחות מהנדרש. כפל המס עמד אם כן על 10 מיל. המעטפה בוילה בבול דמי דואר בלגי בערך של פרנק אחד שהוחתם בחותמת הגעה – "גנט 11.4.1939". התווית הכחולה של דואר אוויר בוטלה באמצעות חותמת סגולה המציינת כי דמי המשלוח שולמו פחות מהנדרש עבור דואר אוויר (Proud I26), ולפיכך המכתב נשלח בדואר רגיל.

דוגמאות נוספות

תמונה מס' 12

כתב שנשלח מצפת לאנגליה בינואר 1939 (תמונה מס' 11), כאשר המכתבים נשלחו בדואר אוויר ללא אפשרות לאלטרנטיבה אחרת מצד השולח (למשל משלוח בדואר

הגיע לציריך ב-27.6.1947 ובויל בבול שוויצרי הנושא קנס של 15 סנט של פרנק שוויצרי.

סיכום

סיכום, במאמר זה הוצגו מספר קנסות ביול של דברי דואר מארץ ישראל בתקופת המנדט שנשלחו בארץ ומחוצה לה. באמצעות עיון בדוגמאות אלו ניתן להתחקות אחר הגורמים המרכזיים לקנסות ביול – כמו למשל ביול בתעריף נמוך מהמקובל או מכתבים שנשלחו ללא ביול כלל וכן שליחת מכתבים במשקל עודף על פי תעריף למשלוח דבר דואר רגיל. רוב המכתבים חויבו בקנסות ביול בגין משלוח בתעריף נמוך מהנדרש ומקצתם בשל משקל עודף שחייב תעריף נוסף אשר השולחים ככל הנראה לא היו מודעים אליו.

ייתכן שבחלק מהמעטפות ערך הקנס נקבע בשל צרוף של תעריף נמוך וכן בשל משקל עודף שלא חושב, ולפיכך חישבו מס הביול מורכב ולא תמיד ניתן לשחזור. לא ניתן להפריך גם מקרים בהם פקיד הדואר טעה בחישוב המס או בניסיון 'לפשט' את העניין ולכן לעיתים לא ניתן להגיע לקביעות מדויקות. בהצגת מגוון פריטים אלו ניסינו להאיר נושא זה ולפשט מעט את המורכבות הכרוכה בניתוח דברי דואר שנשלחו מפלשתינה לחו"ל עם ביול חסר.

תמונה מס' 13

מכתב שנשלח מחיפה לציריך שבשווייץ (תמונה מס' 13), בתאריך 22.6.1947 בדואר אוויר. המכתב בויל בשלושה בולים בסך כולל של 35 מיל, בתעריף חסר של 5 מיל. כפל הקנס עמד אפוא על עשרה מיל. באמצעות עיפרון צוין כי התשלום עומד על 15 סנט. המכתב

703

Talia
Stamps

Moshe Ahraim Awad - American Philatelist Member No. 220304

T: +972-52-3315322, טל: +972-3-7301142
moshe.aharon39@gmail.com

קונה ומוכר בולי ישראל, שנתונים, מעטפות מיוחדות, גיליונות מיוחדים, מעטפות וגיליונות גנריים, תוויות סימה, בולי זרחן שונים, אלבומיות ודפי מזכרת.

Selling and buying Israeli stamps, year collections, special covers and sheets, generic covers and sheets, Cima labels, phosphor stamps, albums for souvenir leaves, and souvenir leaves.

תודה על תרומת בולים לנוער

- לעזרא כדורי, תליאביב
- לאמנון פינגר, חולון
- לפאול שוורץ, בארשבע
- למלי ואפרים גת, רעננה, לזכרם של שמואל וגור ולמל גרשטנבליט ז"ל
- לאפרים קלין, שערי תקווה, לזכרו של דב קולין ז"ל
- לדוד לב, ירושלים
- ליעקב גור, קרית ביאליק
- לקלמן בר-אילן, חיפה
- לשכטמן רדי, רחובות
- לצבי רוטשטיין, ירושלים
- למשפחת ברמה, בית'אל
- גב' ליליאן לס, בארשבע
- למשה קלמן, קיבוץ להב
- למרים גיל, קבוצת גבע
- למאוריצי קופרמן, אזור
- לסטולר אביאל, פתח-תקווה
- למשה בורשטיין, ירושלים
- לשרית ומיכה פרידמן
- לצחי שקד
- למיקי קאופמן, תליאביב
- לדני קרונברג, תליאביב, עבור ציוד לחוגי נוער

תודה על תרומת ספרים לספרייה

- לצביקה אלוני, שוהם
- לאבנר לוי, כפר-סבא
- לקורלנסקי יעקב, מושב מתתיהו

האם האוסף הנושאי שלך כולל בולים מחוררים?*

מאת: לארי דודסון, וואב ואגטר ורואד ואן-דאם

על בולים מחוררים

נפני שניגש לסיקור בולים מחוררים מנקודת המבט של אספנים נושאים, נדון בקווים כלליים בבולים מסוג זה. לדברי סטיב אנדיקוט, נציג החוג האמריקאי לאספני בולים מחוררים, "תקופת השיא של בולים מחוררים בארצות הברית הייתה בין השנים 1910-1930. מכשירי נקבוב רבים נהרסו במהלך מלחמת העולם הראשונה על מנת להשתמש במתכות שהכילו לאמצעים צבאיים, וחלק נכבד מן המכונות שנותרו הושמד גם הוא במהלך מלחמת העולם השנייה, מאותה הסיבה".*** גורם נוסף שתרם קרוב לוודאי למצב זה היה הכנסת השימוש במכונות ביל.

מירב הבולים המחוררים הופיעו אם כן בשנים אלו, אף על פי שגם בולים מחוררים מאוחרים יותר אינם נדירים. כמו כן הופיעו בולים מחוררים לפני שנים אלו, שכן השימוש בבולים עם חורים קיבל אישור רשמי מן הרשויות של בריטניה הגדולה כבר בשנת 1869. בעוד רבים מן הבולים המחוררים הינם 'בולים מן המניין', הופיעו במרוצת השנים גם בולי זיכרון מחוררים.

הכיוון של החורים ביחס לעיצובו של הבול (כמו למשל חירור מחוץ לגבולות העיצוב) אינו בעל משמעות. בשעת חירור הבולים, גיליונות הבולים קופלו לעיתים קרובות לשניים או לארבעה, על מנת לחורר מספר בולים באותה העת.

חברות מסחריות רבות ממדינות ומלאומים שונים נהגו להשתמש בבולים מחוררים. חלק מחברות אלו נטו לעשות שימוש בעיצוב אחיד של צורת החירור, בעוד חברות אחרות השתמשו במספר עיצובים שונים, אם כי לעיתים בעלי דמיון צורני ואבטיפוס אחיד. כך, לדוגמה, חברת ג'נרל אלקטריק מארצות הברית חוררה את בוליה בחירור הנושא תשליב של שתי האותיות הראשיות של שמה - G ו-E - כאשר האות G מקיפה את האות E. תשליב זה אמנם מופיע בהיקף רחב של גרסאות, שהופיעו במקומות שונים במדינה, כמו למשל תשליב עם חור נוסף מעל האותיות, כפי שניתן לראות בתמונה שלהלן, ואף חורים נוספים הממוקמים באזורים שונים מסביב לאות G. תופעה זאת היא תולדה של ארבעים וחמישה טיפוסים יסוד שונים, כמו גם מספר גרסאות נוספות שהופיעו במרוצת השנים.

בול אמריקני עם החירור הבסיסי של חברת ג'נרל אלקטריק

*** על פי תכתובת דואר אלקטרוני בין לארי דודסון לבין אנדיקוט, 17 באוגוסט 2011.

מבוא

האוספים הנושאים שלנו - שעניינם בולי מחשבים ומחשוב טכנולוגי - כוללים בחובם בולים מחוררים אחדים, ואנו שמחים על כך. נפתח ונציין כי אין בכוונתנו לכלול באוספים שלנו בולים נדירים ויקרי-ערך. כוונתנו לכלול בולים מיוחדים אך ברי-השגה, כמו למשל בולים עם חורים על גביהם. בולים 'הרוסים' אלו, המכונים 'בולים מחוררים' (Perfins), אספנים רבים נוטים להתרחק ולסלוד מהם.

מאמר זה נכתב על מנת להדגים כי בולים מחוררים עשויים להוסיף מימד חדש לאוספים נושאים. לשם כך נבצע סקירה של בולים מחוררים הנוגעים בנושא המחשבים. המחקר שאנו מקיימים באשר לבולים מחוררים מנושא זה נמשך גם עתה, והמידע המופיע במאמר שלפניכם רחוק אם כן מלהיות מושלם.

הביטוי 'Perfins', המינוח המקצועי למושג 'בולים מחוררים', נוצר כהלחם בסיסים של המילים perforated (מחוררים) ו-initials (ראשי תיבות) - כלומר ראשי תיבות של חברות מסחריות או משרדים ממשלתיים שחוררו על גבי הבולים. הספר "לינס - אלמנך בולי העולם" עומד על פשרו של מינוח זה:

"אלו בולים בעלי חירור היוצר צורות של אותיות הניתנות לזיהוי, דוגמאות עיצוביות או קידודים. בולים אלו היו בשימוש באופן רגיל הן על ידי משרדים עסקיים והן במשרדי ממשלה, והחורים שעליהם חוררו כאמצעי ביטחון שנועד למנוע גניבה או שימוש בלתי הולם בהם לצרכים אישיים על ידי העובדים. בולים מחוררים, אם כן, נוצרו גם בחברות פרטיות והן במשרדים רשמיים".**

בולים עם חירורים של צורות. למרות שמו של המונח, ישנם בולים עם חירורים רבים שאינם מציגים רק ראשי תיבות אלא חפצים, כמו למשל חירור של סמל של נכה, שהיה בשימוש בארגון תמיכה בנכים, או חירור של מכונת קפה של חברה שהתחמתה בתחום זה

* המאמר פורסם לראשונה ב"Topical Time", כתב העת של האגודה האמריקנית לאספנות תימאטית, גיליון 376 (נובמבר-דצמבר 2011), עמודים 18-29. הערות השוליים הבאות נכתבו על ידי מחבריו, אלא אם כן צוין אחרת.

** מתוך Linn's World Stamp Almanac, מהדורת המילניום 2000, סידיני, אוהיו, עמוד 720.

מכשירי חישוב שקדמו לעידן המחשב, שפיתחו למשל את מכונות החישוב, סרגלי החישוב והקופות הרושמות, וגם חברות אלו חוררו את מלאי הבולים שלהן.

חירור האותיות GE עם חור נוסף המופיע מעל האות G.

תקופת השיא של בולים מחוררים בארצות הברית הייתה בין השנים 1910-1930. מכשירי נקבוב רבים נהרסו במהלך מלחמת העולם הראשונה והשנייה על מנת להשתמש במתכות שלהם לאמצעים צבאיים

לכל אוסף נושאי הנוגע בדרך כלשהי בחפצים שיוצרו במפעלים ניתן אם כן לצרף בולים מחוררים של חברות מסחריות שהתמחו בתוצרת זאת וחוררו את בוליהן. כמו כן באם ישנם ארגונים כלשהם הקשורים לתחום האיסוף הנושאי שלך, לבטח תוכל לצרף לאוסף בולים מחוררים אחדים, שכן גם אלו עשו שימוש בבולים מחוררים. מחקר מועט עשוי להוביל אותך לאתר בולים מחוררים שיישזרו במסגרת האוסף הנושאי שלך, כפי שנדגים עתה באמצעות בולים מהאוספים הנושאים שלנו.

דוגמאות מהאוספים שלנו

ראשית עידן עסקי המחשבים, כשעדיין נעשו צעדים ראשוניים לפתח את ראשוני המחשבים, נשלט ענף זה על ידי חברת International Business Machines, המוכרת כחברת יבמ (IBM). למעשה, בתקופת התהוותם של עסקי המחשבים נשלט הענף על ידי יבמ ועל ידי 'שבעת הגמדים' – שבע חברות נוספות שעשו את צעדיהן הראשונים בענף, אשר כונו כך בהיותן פחות משמעותיות ובעלות השפעה מועטת ביחס להשפעתה של חברת יבמ. חברות אלו כללו בין היתר את חברת ג'נרל אלקטריק וחברת בורוז (Burroughs) שתמונות של בוליהן המחוררים בתחילת המאמר. מאוחר יותר התמזגו חברות אלו לתאגיד הקרוי BNIVAC, אשר שמו הורכב מהאותיות המייצגות את החברות הגדולות בתאגיד.

חלק מחברות אלו עשו שימוש בבולים מחוררים. לצד אלו ישנה רשימה של חברות נוספות מענף המחשוב אשר השתמשו בבולים מסוג זה. נציג להלן בולים מחוררים של חברות אחדות מענף זה, ונדגים כיצד הם נשזרים בסיפור הכולל של איסוף בולי המחשבים שלנו. אין לראות ברשימה הבאה סיקור ממצה של כל הבולים המחוררים שיצאו תחת ידיהן של חברות המחשבים למיניהן, אלא רשימה מייצגת בלבד.*

ההמחשות שלהלן כוללות את צדם הקדמי והאחורי של הבולים. כמו כן שילבנו לצד כל בול מחורר מעטפה מסחרית שהייתה בשימוש הכוללת בול מחורר מחברה זאת.

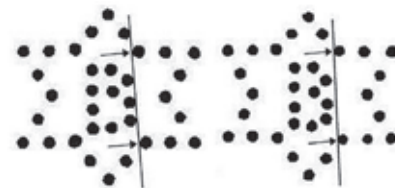
● החברה האמריקנית לטלפונים וטלגרפים (AT&T) – בשנת 1956 זכו במשותף ג'ון בראדין, וולטר בראטיין וויליאם שוקלי בפרס נובל

* מחמת קוצר היריעה, יוצג להלן חלק מהבולים המחוררים שהוצגו במאמר המקורי (העורך).

גרסאות נוספות של חורים של בולים מחברות אחרות לעיתים רבות אינן קלות לזיהוי. לא אחת קרה שהגלופה ששימשה לחירור הבולים הוחלפה, והגלופה החלופית כללה סיכות עם שינויים קלים במיקומן. השימוש בגלופות רבות לחירור הבולים היה אפשרי בכמה ממכשירי החירור, ואי לכך נוצרו הבדלים דקים עקב שימוש במספר גלופות. לעיתים נדרשות טכניקות מחוכמות על מנת לזהות את הטיפוסים הרבים שנוצרו בשל כך.

כך, למשל, השיטה הקלאסית להשוואה בין שתי גלופות היא לשים אחת מהן על גבי האחרת ולאחוז בבולים כנגד רקע מואר. זאת ניתן לעשות באמצעות עין בלתי מזוינת, או באמצעות זכוכית מגדלת. שיטה זאת נשמעת אמנם פשוטה לביצוע, אולם היא כרוכה בקשיים רבים, שכן לעיתים רבות לא ניתן למצוא חומר שניתן להשוות אותו עם הבולים המחוררים שבאמתחתכם או שהחירור של בול אחד כלל לא מכסה את החירור של הבול האחר.

לחלופין, ניתן לבצע את ההשוואה בין טיפוס החירורים השונים באמצעות משיקים – קווים עדינים אותם יש לשרטט במיקומים זהים, אשר עשויים להצביע על הבדלים דקים בין החירורים. תהליך זה כולל בחובו את השלבים הבאים: ראשית יש לעיין בקטלוגים ולאתר את ההמחשות של הבולים המחוררים או לחלופין לסרוק את החירורים מבול אמיתיים. לאחר מכן יש לאתר קווים ישרים הממחישים באופן מיטבי את ההבדלים הקיימים בין טיפוס החירורים. באמצעות שרטוט הקו המתאים והתבוננות בעין חדה ניתן, במרבית המקרים, לקבוע את ההבדלים העדינים בין החירורים, מה שלא ניתן לעשות באמצעות הצמדת הבולים זה על גבי זה.

שני טיפוסים חירור שונים של בולים מחברת בורוז (Burroughs) האמריקנית שהתמחתה בייצוא ציוד לבתי עסק. מימין, טיפוס מספר 15B – בו האות B קטנה ועקומה יותר מאשר האות B שבתמונה השמאלית, מטיפוס 15A. הקו הישר ששורטט בשני הדגמים מימין מאפשר להמחיש הבדלים אלה

על בולים מחוררים ואספנות נושאית

בולים מחוררים עשויים להיות בעלי ערך רב עבור אספנים נושאים. כאמור, תחום האיסוף הנושאי של כותבי שורות אלו הוא מחשוב ומחשבים – וישנן חברות מעסקי המחשוב אשר נהגו לחורר את בוליהן. כמו כן ישנן חברות שהתמחו בפיתוח

ג'נרל אלקטריק – חברת ג'נרל אלקטריק, שהתמחתה באווירונאוטיקה ובחטיבות של מערכות חימוש, ייצרה את המחשב האלקטרוני הדיגיטלי הראשון שלה בסקנקטדי (Schenectady) שבניו יורק בשנת 1950. במהלך שנות החמישים של המאה הקודמת ייסדה החברה את מחלקת המחשבים שלה בפניקס, עיר הבירה של מדינת אריזונה בארצות הברית. בעיר זאת הוקם מטה המחשבים של החברה עד לשנות השבעים, אז נמכרה מחלקת המחשבים לתאגיד המחשבים האניוול (Honeywell). בולים מחוררים של חברת ג'נרל אלקטריק מופיעים בשתי התמונות הראשונות במאמר (הבול בתמונה הימנית, שהינו הקדום יותר, נשלח מסקנקטדי).

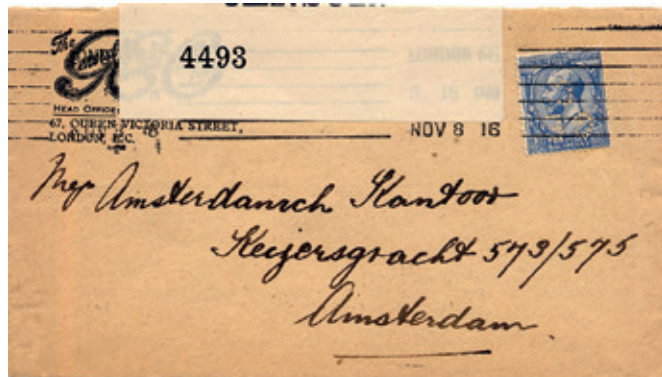
לפיזיקה על מחקריהם במוליכים למחצה ובעקבות גילוי אפקט הטרנזיסטור. המצאה זאת הניחה את הגרעין לטכנולוגיה הממוחשבת המודרנית. החברה האמריקנית לטלפונים וטלגרפים הייתה בשנותיה הראשונות תחת בעלותה של 'כל מעבדות' בה עבדו שלושת מקבלי הפרס בשעת המצאת אפקט הטרנזיסטור. ראשי התיבות של החברה – American Telephone & Telegraph (ATT) – מופיעים על גבי בוליה המחוררים.

השיטה הקלאסית להשוואה בין שתי גלופות היא לשים אחת מהן על גבי האחרת ולאחוז בבולים כנגד רקע מואר, או לחלופין לשרטט קווים עדינים במיקומים זהים, אשר עשויים להצביע על הבדלים דקים בין החירורים.

• **אלברט נסטלר** – עד להמצאת מכשירי החישוב האלקטרוניים, שיטת החישוב הרווחת בקרב המהנדסים הייתה באמצעות סרגל חישוב. אלברט נסטלר היה יצרן גרמני של סרגלי חישוב ומכשירי חישוב נוספים. כאשר היגר מדען הטילים הגרמני ד"ר וורנר פון בראון לארצות הברית לאחר מלחמת העולם השנייה הוא הביא עמו ביחד עם נסטלר את השימוש בסרגלי החישוב לארצות הברית.

• **חברת ג'נרל אלקטריק (GEC – General Electric Company)**, **בריטניה הגדולה** – שורשי של קונצרן תעשייתי זה קדומים מאוד, והוא הוקם כבר בשנת 1886. חברה זאת החזיקה בחברת המחשבים GEC Computers ('חברת ג'נרל אלקטריק תעשיות מחשבים') אשר החלה את פעילותה כ'אליוט אוטומציה' בשנת 1950. בשנה זאת הופיע המחשב הראשון של החברה – ה'אליוט 152'. ג'נרל אלקטריק תעשיות מחשבים הגיעה לשיאה במהלך שנות השמונים, אולם צומצמה באופן משמעותי כבר בשנות התשעים. בסופו של אותו עשור הפסיקה החברה את ייצור המחשבים.

בול מחורר נושא הכיתוב GEC, ראשי התיבות של חברת ג'נרל אלקטריק הבריטית, ומעטפה של החברה

בול מחורר עם האותיות AN ומעטפה של חברת אלברט נסטלר

עדיין זוכרים את חנויות התה המפורסמות שלה בלונדון. חברה זאת למעשה ייסדה והפעילה חברת מחשבים עולמית שהחלה את פעילותה בשנת 1951. בשנת 1954 ייסדה ליונס את חברת המחשבים שלה – LEO (Lyons Electronic Office) – אשר התגלגלה לאחר מספר מיזוגים לחברת ICL (International Computers Limited) הנודעת.

בולים מחוררים בתערוכות

ב עוד אספני הבולים יכולים להחליט האם לכלול בולים מחוררים באוסף שלהם או לפסוח על כך, עבור מציגים בתערוכות זהו הכרח. כאשר הבולים מוצגים כחלק ממעטפות או פריטי דואר אחרים, ראשי תיבות מחוררים של חברות וארגונים עשויים להשתלב עם הסיפור הכללי של האוסף והינם רצויים בהחלט. בולים מחוררים עשויים להוסיף מימד חדש למציגים בתערוכות, אספנים מסורתיים ונושאים כאחד, שכן ניתן לשזור אותם לתחומים רבים המוצגים בתערוכות. על פי כללי השיפוט לא מומלצת הצגת מעטפה של חברה עם פרסומת פרטית של החברה, אולם כאשר מודבק על המעטפה בול מחורר והפרסומת מאמתת את מקוריותו של החירור, מותר בהחלט להציגה.

חלק מהחברות נטו להשתמש בעיצוב אחיד של צורת הנקבוב, בעוד חברות אחרות השתמשו במספר עיצובים שונים, אם כי לעיתים בעלי דמיון צורני ואבטיפוס אחיד

באמצעות מחקר מועט באשר לבולים המחוררים שברשותך, כמו למשל לימוד על אודות התקופה בה הם היו בשימוש, ניתן להפיק מידע בולאי והיסטורי רב. ניתן להציג מידע זה בתצוגה בכיתובים הסמוכים לפריט עם הבול המחורר אם הוא מתקשר לנושא בכללותו. בולים מחוררים הופיעו כאמור באופן שכיח במהלך ראשית המאה העשרים על ידי חברות רבות. באמצעות הצגת חומר בולאי מתקופה זאת – כמו למשל בולים מחוררים על מעטפות – ניתן לקיים את הדרישות המתבקשות מהמציג. בתערוכה נדרש מהמציג לכלול פריטים מתקופות רבות ככל שניתן – ובעוד מרבית הבולים הנושאים מקורם בעיקר מחמישים השנים האחרונות – מעטפות עם בולים מחוררים יאפשרו אפוא למציג לכלול חומר קדום יותר. רצוי אם כך לבצע מחקר באשר לבולים מחוררים הקשורים לאוסף הנושאי ולשבצם בין פריטי התצוגה.

מועדונים ואתרים המוקדשים לנושא

בר בחיפוש חטוף ברשת האינטרנט ניתן למצוא שפע של מידע על אודות הבולים המחוררים. מבין האתרים הרבים אליהם נחשפנו עד כה, מצאנו לנכון לציין שלושה אתרים שייסדו ארגונים ומועדונים של בולים מחוררים. לצד אלו ישנם אתרים נוספים שאינם מוזכרים ברשימה זאת, וגם הם שופעים במידע על נושא זה. אולם הייחודיות של שלושת האתרים שלהלן

• **International Time Recording Co** – תאגיד שנוסד בשנת 1911 ואיחד בחובו ארבע חברות מענף המכונות, בהן חברת Tabulating Machine Company – גלגולה הקודם של חברת יבמ – אשר הוקמה בשנת 1896 כחברה שייצרה מכונות לעיבוד כרטיסי הניקוב בהם השתמשו במפקד האוכלוסין האמריקני שנערך בשנת 1910. בשנת 1924 הוחלף שמה ליבמ (IBM).

ראשי התיבות של התאגיד היו ITR, אולם הבולים המחוררים שלו נושאים את הכיתוב ITR, שכן באותן השנים נהגו להשתמש באותיות I ו-R בו בעת.

בול מחורר נושא ראשי התיבות של התאגיד היו ITR, אולם הבולים המחוררים שלו נושאים את הכיתוב ITR

• **J. Lyons & Co** – חברה בריטית שנוסדה בשנת 1887 והייתה לרשת מסעדות בריטית נודעת. תושביה המבוגרים של בריטניה

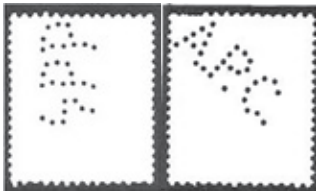

בול מחורר נושא ראשי התיבות של התאגיד J. Lyons

שהוצגו לעיל. בולים מחוררים עשויים להוסיף מימד חדש גם עבור מציגים בתערוכות. עבור אספנים שאינם נוהגים להציג בתערוכות הם מאפשרים לסלול נתיב חדש באוסף שאינו כרוך בהוצאה כספית גבוהה.

הערת המערכת

בארץ ישראל המנדטורית הופיעו בולים מחוררים. בולים מחוררים שימשו את חברת בנק אנגלופלשתינה, את הקרן הקיימת לישראל ואת חברת המצפה (Observatory) בירושלים. בתמונה הבאה ניתן לראות חירור של בולים שנעשה עבור בנק אנגלופלשתינה, הנושאים את הכיתוב A.P.C. (Anglo Palestine Company) וכן כיתוב עברי של האותיות קקל, ראשי התיבות של הקרן הקיימת לישראל.

צד האחורי של בולים מחוררים מארץ ישראל המנדטורית. מימין, בול עם האותיות A.P.C. ומשמאל בול עם האותיות קקל

יש לציין כי בספריית ההתאחדות מופיעים מספר קטלוגים המוקדשים לבולים מחוררים ממספר מדינות. ניתן לגשת ולעין בקטלוגים אלו בשעות פעילות הספרייה, כפי שמופיע בעמוד 31.

היא נוכחותם הפעילה חברי המועדונים, אשר הרחיבו את יריעת ידיעותינו בתחום זה וסייעו לנו בעצה ובחוות דעת כבר בשלבים הראשונים בהם התחלנו לשלב בולים מחוררים לאוספים שלנו.

הרשימה כוללת את האתרים הבאים:

- ◆ www.perfins.org - אתר המועדון האמריקני לבולים מחוררים.
- ◆ www.angelfire.com/pr/perfinsoc - אתר האגודה הבריטית לבולים מחוררים.
- ◆ www.arge-lochungen.de - אתר האגודה הגרמנית לבולים מחוררים*.

כדאי לציין כי קיימים מספר קטלוגים של בולים מחוררים, רובם מוקדשים לבולים ממדינות ספציפיות. לדאבוננו, קטלוגים אלו נוטים להיות יקרים במידת-מה עבור אספנים המעוניינים במספר קטן של פריטים ותורלא.

לסיכום

מאמר זה ביקשנו לפתוח לשלב משמעותי החורים המופיעים לעיתים על הבולים, והצגנו את ההנמקות לכך שכדאי לכלול בולים אלו באוסף, חרף סלידתם של אספנים רבים. באמצעות פענוח החורים שבבולים אלו ולימוד על החברות שחוררו את הבולים ניתן להיחשף לעובדות חדשות ומפתיעות הקשורות לחלק נכבד מתחומי האספנות הנושאית. באמצעות האינטרנט ניתן להבין את פשר האותיות המחוררות, כמו גם להרחיב את ידיעותינו על אודות החברה שעשתה שימוש בבולים אלו, אולם זיהוי וגילוי התשניות השונות של החורים מצריך מחקר אישי באמצעות השיטות

* האתר פעיל בשפה הגרמנית בלבד [העורך].

ROMANO HOUSE OF STAMPS Ltd. - M.R.M

נציגים בלעדיים לאביזרים ואלבומי:
Exclusive Agency in Israel of LINDER
חבר באגודות: I.S.D.A. — I.F.S.D.A.

<http://www.romanoauctions.com>
Email: romano@stampcircuit.com

טל./פקס 972-3-5282790

*** חומר בולאי מגוון:

ארץ ישראל, מנדט, מנהלת העם, מדינת ישראל, אוטוגרפים.
חול: אירופה, אסיה, אוספים, סדרות בודדות מכל התקופות.
נומיסמטיקה: מטבעות, שטרות מנדט, ישראל והעולם.

מעוניינים בחומר בולאי ללקוחותינו בארץ ובחו"ל.

כתובתנו: דיזינגוף סנטר - תל אביב - ת"ד 23274 תל אביב 61231
שעות פתיחה: א'-ה' 9.30-20.00 - ו' 9.30-13.30

מהגולאגים לדרום איטליה דרך נצרת

מאת: ד"ר דוד למפרט

לוח זיכרון עשוי שיש שנקבע באחת מהכנסיות של נצרת בגליל התחתון לרגל שינוי השם של צבאו של אנדרס "לקורפוס הפולני השני"

שנפלו בידי הצבא האדום. הגולים והשבויים הוחזקו כאחד במחנות מעצר ובמחנות עבודה במרחבי סיביר ובאסיה התיכונה, אשר נודעו בכינויים 'גולאגים'. הפגישה בין השניים נשאה פרי וסטאלין הביע את הסכמתו למהלך, ובעקבות זאת הורה לשחרר את העצורים הפולנים. בשלהי חודש מרץ 1942 בוצע השלב הראשון של התכנית. עם הקמתו של הצבא החדש גויסו כ-31,500 חיילים וכן כ-12,500 אזרחים פולניים, והצבא קיבל את כינויו 'צבא אנדרס'. בתחילת אביב 1942 חצה צבא אנדרס את הגבול מברית

המועצות לאיראן, עם כוחות שמנו כ-70,000 חיילים. כוחות אלו הורכבו מחמש חטיבות חי"ר (חיל רגלים) וכן חטיבת שריון אחת. באותה העת שירתו בצבא אנדרס כ-4,000 יהודים. בין חיילים אלו ניתן למנות את מנחם בגין, לימים מפקד האצ"ל בשנים שקדמו להקמתה של מדינת ישראל, וראש הממשלה השישי שלה. בסוף שנת 1942 חצה צבא אנדרס את נהר הירדן – אשר שימש

עם כיבוש פולין בידי גרמניה הנאצית בספטמבר 1939 – המאורע שסימן את פרוץ מלחמת העולם השנייה – הוחלט להקים ממשלה גולה מחוץ לגבולות פולין שנקראה 'ממשלת פולין הגולה'. הממשלה הורכבה בעיקר מקבוצות פוליטיות שלפני המלחמה שהו באופוזיציה, ותחילה היה מקום מושבה בפאריס ולאחר תבוסתה של צרפת הועתק מקום מושבה ללונדון. ממשלת פולין הגולה, אשר זכתה להכרת בעלות הברית רוב המדינות שלא לקחו חלק במלחמה, דגלה במאבק על ריבונותה ושלמותה הטריטוריאלית של פולין. לשם כך היא יזמה ועמדה בקשר עם אישים, גופים בינלאומיים וממשלות שונות ברחבי העולם, ובין היתר יזמה הדפסת בולים בשנת 1941.

בולי הממשלה הפולנית הגולה שהודפסו בבריטניה, 1945-1941

ב-18 במרס 1942 ערך יוסף דוגשווילי, מנהיגה של ברית המועצות הידוע בכינויו סטאלין, פגישה עם הגנרל הפולני ולדימיר אנדרס, באיכוחה של הממשלה הפולנית הגולה. בפגישה זאת הציע הגנרל אנדרס לסטאלין להקים כוח צבאי שיילחם בגרמניה הנאצית ובעלות בריתה. על פי הצעתו, הכוח יורכב מפולנים שגלו מארצם ונמלטו לברית המועצות במהלך הקרבות וכן משבויי מלחמה פולנים

• **הערות המערכת:** על פי רוב, הקטלוגים הבינלאומיים נוהגים לשבץ את בוליה של הממשלה הפולנית הגולה בסדר הרגיל של בולי פולין – כבולים לכל דבר – חרף העובדה שבולים אלו לא שימשו למעשה כבולי דואר בתוך שטחיה של פולין. בתי הדואר שפעלו במחנות הצבא הפולני שמוקמו בבריטניה וכן אגודות הצי הפולני אשר נמלטו לבריטניה, אגודות מסחריות וצבאיות כאחד, חויבו להשתמש בבולים אלה. על פי הקטלוגים, סדרות אלו במצב בלתי חתום אינן נדירות, וערכן עומד על כמה עשרות אירו. במצב חתום ערכם מעט גבוה יותר, בעוד ערכם של הבולים על מעטפות מבוילות בתעריפים הנכונים גבוה פי שלושה.

של רומא בירת איטליה. כוחות צבא הקורפוס בפיקודו של הגנרל אנדרס כבשו את המנזר, שהפך למעשה למבצר ממוגן כראוי, לאחר שלושה ניסיונות כושלים של בעלות הברית. חרף מספר הקורבנות שהסבו הקרבות לקורפוס – למעלה מ-900 הרוגים וכ-4,000 פצועים – הונף בסופו של דבר דגלה האדום-לבן של פולין מעל חורבות המנזר. במקביל לפעילותו של כוחות הצבא, הדפיסה ממשלת פולין הגולה סדרה נוספת של בולים (ראה בתמונה הימנית). לכבוד הקרב על המנזר ושחרורו יזמה הממשלה הפולנית הגולה הדפסה נוספת של בולים מהסדרה השנייה ועליהם הוטבעה חותמת הרכב שכללה את המילים Monte Cassino 18.V.1944 (מונטה קזינו, 18 במאי 1944), על מנת להלל את הניצחון ולפרסמו ברבים.

כגבול המנדטורי בין פלשתינה לבין ממלכת עבר הירדן – והגיע לארץ ישראל. ביוני 1943, כחצי שנה לאחר מכן, קיבל הצבא את שמו החדש – 'הקורפוס הפולני השני' – ומעתה החל לפעול תחת פיקודה של הארמיה הבריטית. בינואר 1944 הועבר 'הקורפוס הפולני השני' לאיטליה על מנת להשתתף בקרבות לשחרורה של ארץ המגף מהשלטון הפאשיסטי של בניטו מוסוליני. כוחות אלו לקחו, בין היתר, חלק בקרב העקוב מדם על מנזר מונטה קזינו – מאורע שהיה נקודה חשובה בדרך לשחרורה

אררט – על שום מה? / פרופ' אברהם בלום

1852. מנהל הדואר הראשון, ארנולד בושנל (Arnold Bushnell), ניהל את שירותי הדואר מדירתו, וכן שלושת המנהלים שבאו אחריו הפעילו את עסקי הדואר מהחנויות הפרטיות שלהם. בית הדואר באררט שבפנסילבניה נסגר בשנת 1969.

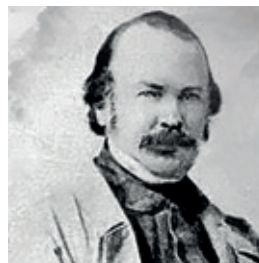
באשר למקור השם **אררט** שבויורגיניה, קיימות שתי מסורות. לפי אחת, נקרא היישוב אחרי נחל אררט הזורם דרך היישוב. השם אררט מופיע כבר במפה משנת 1751 עבור הר שעם חלוף הזמן זכה לשם אחר. לפי גרסה אחרת, האינדיאנים משבט הסאָוֶרָה, שהתגוררו במקום, סברו שהר בסביבת היישוב משמיע קול שנקלט כ־רַטְרַטְרַט. המתיישבים הלבנים הראשונים חשבו שהאינדיאנים אמרו **אררט**

– ואימצו שם זה כשם היישוב.

לאררט בניו-קרולינה אין שום קשר עם אררט התנכית. המקום נמצא ליד נחל אררט. לפי המסורת המקומית נהגו שני אחים לצוד את עכברי המושק (Ondatra zibethicus) בשני הצדדים של הנחל. לעכברי המושק פרווה מבוקשת. שמו של עכבר המושק באנגלית – muskrat – מזמן לזמן צעק אחד האחים לשני "have you got ar-rat?". כך קיבל הנחל את השם אררט, ואחריו גם היישוב וסניף הדואר.

האחרון פעיל עד היום.

ב-1840 הגיע הסייר הורישו ווילס (Horatio Wills) מניו-סאות' ווילס למערב ויקטוריה. הוא נח על גבעה שהזכירה לו את הר אררט, שעליו נחתה תיבת נח. לכן קרא להר Mount Ararat. כאשר נבנתה בקרבת המקום עיירה, גם היא זכתה בשם אררט. הורישו ווילס היה בנו של

שודד דרכים אנגלי שנדון לעבודת פרך באוסטרליה. כבר ב-1845 היה הורישו ווילס בעל אחוזה בהיקף 510 קילומטר רבוע! במשך זמן קצר הוא היה אפילו חבר בפרלמנט של ויקטוריה. ב-1861 נדד עם כ-6,700 כבשים לקווינסלנד – מסע שנמשך כשמונה חודשים. אולם כעבור שבועיים בלבד לאחר שהגיע למקום חפצו הוא נרצח

על ידי ילידי המקום הפראים. סיפור זה כה אופייני להיסטוריה של אוסטרליה. סניף הדואר של אררט נפתח בשנת 1856 והוא עדיין פעיל.

גם הכפר **אררט** בנפת לבנון בפנסילבניה, ארצות הברית, נקרא אחרי הר אררט התנכי, וזאת בגלל מיקומו על הר. היישוב נוסד בשנת

שפת הסימנים לעצירת מונית

מאת: ד"ר לס גלסמן

תעשיית המוניות הפרטיות של דרום אפריקה - מערכת התחבורה הבלתי רשמית במדינה - משמשת למעלה משישים וחמישה אחוזים מן האוכלוסייה בנסיעה על בסיס יומיומי. אף על פי שאין סימני עצירה מוסכמים, מיליוני נוסעים עושים שימוש בשפת קוד שקטה זאת כדי לעצור מונית. השימוש בסימני ידיים נחשב בדרום אפריקה כ'שפה הרשמית' השתיים-עשרה במדינה. על פי ההערכה, כאחד עשרה מיליון תושבים משתמשים בסימנים אלה מדי יום. אולם עד למחקרה המקיף של וולף שפה זאת נותרה בלתי מתועדת.

מחקר דוקטורנטי בתחום

זון השלימה את עבודת הדוקטורט שלה עבור תואר "דוקטור לפילוסופיה" שכתרתו **שפת סימני הידיים למוניות בדרום אפריקה** באוניברסיטת וויטוטרסרנד (Witwatersrand), המהווה צומת דרכים בין חקר האמנות והאנתרופולוגיה. בשנת 2009 פרסמה וולף את ספרה בו מוצגים עיצובים שיצרה לארבע עשרה צורות מישוש המשתלבות לכדי שפת צורות של סימני ידיים למוניות עבור עיוורים. בכתב העת Setempe Stamp News (כרך 15, גיליון 1), מציג השירות הבולאי של דואר דרום אפריקה את עשרת הבולים הצבעוניים המתארים סדרה של עשרה סימנים שפותחו עבור עיוורים ובעלי ראייה מוגבלת (תמונה מס' 2). בולים אלו נושאים בחובם ערך חינוכי רב, שכן מי שיתבונן בכל בול ובול לגופו יכול ללמוד דרכו את האות ואת המסלול המתאימים לו. בכך בולים אלו הינם שימושיים עבור תושביה המקומיים של

דרת בולי הזיכרון המוקדשת **לשפת סימני הידיים לעצירת מונית עבור עיוורים ובעלי ראייה** שהונפקה בדרום אפריקה בשנת 2010 נבחרה על ידי האתר StampNews.Com כאחת מחמש ההנפקות החשובות ביותר לשנה זאת. לדברי ת'אה קלמונס, מעצבת גראפית בשירות הבולאי של דרום אפריקה, "בולים אלו נבחרו בשל שפת סימני הידיים של דרום אפריקה, שהינה תופעה ייחודית".

בשנת 2010 לקחתי חלק בתערוכת הבולים הבינלאומית "יוהנסבורג 2010" כקומיסר מטעם ישראל, בה נחשפתי לראשונה לסדרה בת עשרה בולים המוקדשת לשפת סימני הידיים למוניות (תמונה מס' 1), אשר הופיעה לראשונה ב-29 בינואר 2010 בעיצובה של סוזן וולף.

הסקרנות שהובילה ליצירת הבולים

שנה זאת הייתה לי הזכות להיפגש עם סוזן וולף בסטודיו שלה לאמנות. היא הסבירה כי הנסיעות ברחבי יוהנסבורג תמיד עוררו בה פליאה וסקרנות כשראתה את הסוגים הרבים של סימני הידיים המשמשים את התושבים לעצירת מונית. היא תהתה כיצד התהוותה שפת-סימנים יוצאת דופן זאת וכיצד הנוסעים ונהגי המוניות מתקשרים ומביעים דרכה את היעד אליו עליהם להגיע. כאשר החלה סוזן במחקרה היא מצאה כי לא כל אחד מכיר את סוגי הסימני הידיים הנחוצים כדי לחצות את העיר. לעיתים קרובות היה עליהם לשאול את הנוסע שעמד לצדם באיזה סימן עליהם להשתמש.

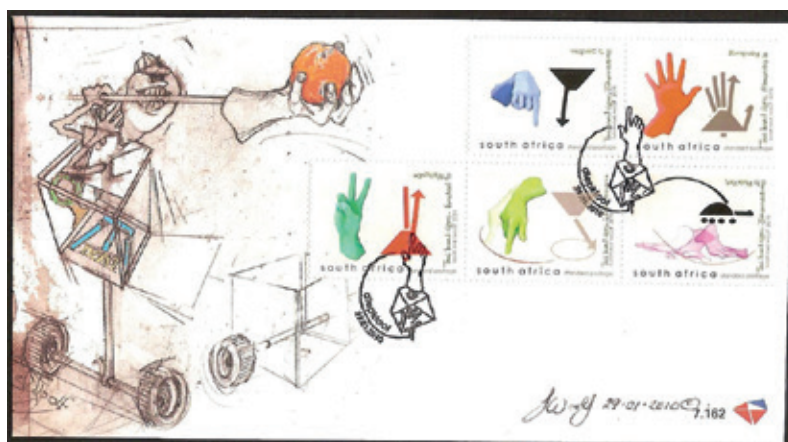
תמונה מס' 1: סדרת בולי 'שפת סימני הידיים לעצירת מונית' מהתאריך 29.1.2010 עם חתימת המעצבת

סוזן וולף

חפצים המתוארכים עד לשנת 1764. אביו ודודו של אבי היו יצרנים של בגדי נשים בברלין. תרומתו של סבא רבא שלי, הרמן אייזנר, עבור תעשיית תקליטי הגרמופון בגרמניה בראשית המאה העשרים מתועדת היטב. הוא היה מייסדה של חברת התקליטים "הומופון" בשנת 1904. מכשיר הגרמופון המהיר ביותר בעולם באותם הימים – אשר עמד על מהירות שיא של 78 סל"ד – הומצא באמריקה, ואייזנר המציא באותה העת שיטה משלו לצורך ייצור מכשירים בעלי מהירות זהה בגרמניה.

בבעלותה של המשפחה מצויים תקליטים עם הודעות שהקליטו מכרים עבור בני המשפחה, המוקדמים בהם משנת 1911. על אחד מתקליטים אלה הוקלט נאום בר המצווה של אבי משנת 1932, זמן קצר לפני הגירת המשפחה לדרום אפריקה. במהלך מלחמת העולם הראשונה המציא הרמן אייזנר תיבת קול המיועדת לחיילים שנפצעו במלחמה בגרונם. הוריה של אמי, מאקס ומרגרט (לבית הוץ) רבי, היגרו מליטא בצעירותם כדי להימלט מהפוגרומים. מאקס הגיע לדרום אפריקה עם אביו מברזיל, עיירה קטנה הסמוכה לפוניבז'. הוא נפגש עם סבתי ונשא אותה לאישה בשנת 1903 בפארל, והם עברו להתגורר בנמאקוולנד (Namaqualand) שבדרום אפריקה, ומאוחר יותר קבעו את ביתם בקייפטאון. בשנת 1918 רכש מאקס בניין של כנסיה שמחירה עמד על ארבע מאות פאונד, והסב אותו לבית כנסת ומרכז הקהילה. הוא היה אחד ממקימיה של גינת בית הכנסת בקייפטאון. כחבר הקהילה היהודית בקייפטאון הוא שימש כנשיא הקהילה וכן כנשיא בית הכנסת של חב"ד – "מדרש חסידים" – בסיפוינט. נוסף על כך הוא היה ממייסדי בית הספר 'הרצליה'. ביחד עם בניו הוא ייסד בשנת 1930 את חברת המסחר "מ. רבי ובניו" לייצור בגדי הלבשה עליונה לנשים. לגגולה המאוחר של החברה – שנקרא Fair Weather ("מזג אוויר נאה") היה ידוע בכל רחבי דרום אפריקה. שערי גינת בית הכנסת הוקדשו עבורו, ועדיין ניתן לראותם. החל משנת 1999 ניצב לצד בית הכנסת "מרכז השואה" של קייפטאון.

תמונה מס' 2: מעטפות היום הראשון חתומות בידי המעצבת

דרום אפריקה שאינם בקיאים ברזיה של מערכת הסימנים, כמו גם עבור מי שאינם תושבי המקום המתארחים במדינה. עבור ציבור היוממים (תושבים הנוסעים למקום עבודתם על בסיס יומיומי) אשר משתמשים במוניות באופן שוטף, וולף כבר יצרה חמישים ציורים ייחודיים של סימנים, אשר מאוגדים גם בצורת מילון. סימנים אלה נושאים מאחוריהם סיפורים ואירועים הקשורים בהם. סיפורים אלו מעניינים במיוחד, שכן הם מהווים תמונת ראי לתופעת מוניות המיניבוס בהיסטוריה, כמו גם להיסטוריה המקומית של דרום אפריקה.

המפגש עם המעצבת*

תני אחיותיי ואני נולדנו ביוהנסבורג שבדרום אפריקה ובה עשינו את ילדותינו. לי ולבעלי רונאלד וולף יש שלושה ילדים ושלושה נכדים. אבי, הנס היינץ לזר (Lesse), היגר לדרום אפריקה מברלין בשנת 1933 בהיותו בן שלוש עשרה ונשא לאישה את לילי רוביה בקייפטאון בשנת 1944.

משפחתו של אבי הביאה עמה אוסף רחב היקף של מסמכים, פריטי אספנות וספרים אשר עברו במשפחה מדור לדור, ובניהם

* ברצוני להודות לאוצרת נטליה נייט על שהפגישה אותי עם סוזן וולף.

חדשות היודאיקה

מאת: אריה לין

המשוחררים ביקשו לשוב לביתם הקודם, שמה ימצאו אדם או חפץ יקר להם. כך הגיע מנדל קופלוביץ' לביתו בלודז' וביד המקרה מצא מחברת שירים שכתב בנו בימי היותו בגטו לודז'. הממצא היה בעל משמעות סנטימנטלית עמוקה עבור האב, אשר בחר שלא לגלות לאיש על המחברת ושמו עליה כבבת עינו.

כך הגיע מנדל קופלוביץ' לביתו בלודז' וביד המקרה מצא מחברת שירים שכתב בנו בימים שקדמו לפרוץ המלחמה

כרבים משרידי המחנות הגיע מנדל גם הוא לארץ ישראל, ובה נשא לאישה את חיה, לה היה בן מנישואיה הקודמים ושמו לולק. לאחר מותו של מנדל הועברה המחברת לידי לולק אשר מצא בה עניין רב ובחר להפקידה במרוצת השנים "ליד ושם". בשנת 1993 תרגמה עירית עמיאל חלקים מהמחברת מפולנית לעברית. לשיר של אברמק חובר לחן על ידי נופר גנור שנכלל בתקליט הנושא את שם השיר. כמו כן, בשנת 2005 הופק אלבום המורכב רובו ככולו משיריו של אברמק ונקרא על שמו.

עטיפת האלבום עם שיריו של אברמק, אשר הולחנו ובוצעו על ידי להקת קוסקיס בשיתוף עם תנועת הנוער העובד והלומד

במחברת זאת כתב אברמק בגטו לודז' על הווית המקום ועל התרחשויותיו ובמקביל גם מספר שירים. באחד משיריו הכישרוניים והידועים נקרא "חלום". שתי שורותיו הראשונות של השיר הועתקו למעטפת היום הראשון שהדפיס השירות הבולאי של הדואר הפולני במסגרת הבול שהונפק לזכרו. המשפט שנבחר לעטר את המעטפה פירושו בתרגום חופשי "כשאגדל ואהיה בן עשרים אצא לראות את עולמנו המקסים".

נער יהודי מגטו לודז' בבול משפחתי

ייהם של נערים ונערות שנשלחו למחנות הריכוז וההשמדה בשנות מלחמת העולם השנייה היו בלתי נתפסים ולא ניתן לתארם במילים. מסיבה זאת הייתה מחברת השירה שפרסם אברמק קופלוביץ', נער יהודי אשר נשלח לגטו לודז' ומאוחר יותר לאושוויץ, מעוררת עניין ועודנה מותירה הדים רבים. המחברת של הילד שנמצאה על ידי אביו קיפלה בחובה מספר שירים המתארים את תקוותיו של ילד שהגורל לא שפר עליו והוא נקלע לחיי מחנות הריכוז וההשמדה ולבסוף נהרג ולא זכה לממש את תקוותיו. מחברת זאת וסיפור גילוייה הונצחו לאחרונה על ידי שירות הדואר הפולני שהנפיק בול לזכרו של אברמק ולזכר הוריו עם מילים מאחד השירים אשר הופיעו על גבי מעטפת היום הראשון.

הילד אברמק (אברהם) קופלוביץ' נולד בשנת 1930 בעיר לודז', מעריה הגדולות של פולין, להורים בשם גיטל ומנדל קופלוביץ'. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה היה אברמק בכיתה ב' ולמד בבית ספר כללי, ועם סגירת הגטו בעיר הועבר אליו יחד עם הוריו, שם עבד כשוליה בסנדלריה עם אביו. עם חיסול הגטו ב-1944 נשלחה המשפחה עם אחרוני השורדים של גטו לודז' למחנה הריכוז אושוויץ, שם הופרדו מהאם גיטל, אשר נשלחה למשרפות, בעוד אברמק ואביו נשלחו לעבודה בכפייה.

בהיותו באושוויץ דאג האב למצוא לבנו מקום מסתור והכמין אותו באחד מן הצריפים על מנת לחסוך ממנו את הסבל הכרוך בעבודות הכפייה, אולם באחד הימים בשובו מעבודות הכפייה לא מצא מנדל את בנו יחידו בצריף. באותו היום פשטו הגרמנים על צריף זה ומצאו את מי שהסתתר בו, לרבות אברמק הקטן, ושלחו אותם להשמדה. הנער אברמק הצעיר נשלח אל מותו בהיותו בן 14. האב מנדל הצליח להינצל מתאי הגזים באושוויץ עד לתום המלחמה ושחרור המחנה בידי הצבא האדום.

המשופעים שילחו אותם אלי, חסרי הבית וסחופי הסער בפנס אייר בואם בשער זה"

באי ג'רזי הוקדשו כאמור עבור ניו יורק ואתריה שישה בולים וגיליונית זיכרון, לרבות פסל החירות האמריקני עליו מוטבעות מילות השיר.

בשנותיה האחרונות הביעה לזרוס את אמונתה בדת היהודית וראתה ברעיון הציוני אידיאולוגיה מוצקה ומגובשת, והדגישה במאמריה כי חוסנו של העם היהודי טמון באחדותו וקראה ליהודים להתאחד

"מחזק המורל" היהודי של רדיו ברית המועצות על גלויות דואר חדשה

די לויטן בוריסוביץ' היה "מר רדיו מוסקבה". הוא נודע בקולו הכריזמטי, אבל יותר מכך ביכולתו ההסברתית והשפעתו העמוקה על ההמונים.

בימי מלחמת העולם השנייה שימש אדי לויטן כקריין ברדיו מוסקבה, ובשל כושר הניסוח הגבוה שלו השפיע ושכנע את ההמונים בצדקת דרכם של מנהיגי רוסיה במהלכים שנקטו במלחמה והפך לקריין רדיו ופרשן בכיר. אולם לא ראוי להדביק לאדי את התואר "תעמולן", אשר נושא בחובו משמעות שלילית, שכן הוא לא היה רק להוט להציג את דברי המנהיגים אלא שם לו בעיקר את המטרה להציג את המצב באופן חיובי, להתייחס למצבה של האומה בעת המלחמה, להבליט את אחדות העם, את משמעות ההתנדבות למאמץ המלחמתי ועוד כהנה וכהנה.

לויטן היה מקובל על ההנהגה הסובייטית ובשל כך הייתה לו השפעה מרבית על ציבור מאזיניו. רבים מתושבי רוסיה דאגו שלא להפסיד את שידוריו, כיוון שנהג להרגיע בהם את ההמונים בקולו העמוק בימים הקשים של המלחמה, תוך הבלטת הישגיו הצבאיים של הצבא הסובייטי והדגשת רוח ההתנדבות.

יש לזכור כי בימי מלחמת העולם השנייה לא היו מכשירי רדיו בכל בית, ובשל כך נוצרו 'תחנות האזנה ציבוריות' עם רמקולים שהיו מפוזרים בכיכרות הערים לצורך חיזוק המורל הלאומי של העם. את שידוריו נהג לויטן לפתוח במילים "מדברת מוסקבה" ולעיתים פתח במילים מרגשות וחודרות אל הלב. לויטן נהג להקריא את הודעותיו המיוחדות של סטאלין לעם הרוסי.

לויטן היה האדם שמסר את המיקרופון לשר החוץ הסובייטי מולוטוב אשר הכריז לציבור את ההודעה בדבר פלישתו של הצבא הגרמני לברית המועצות ב־22 ביוני 1941, צעד שעורר זעם רב בקרב הציבור בשל שבירת הברית מצד גרמניה והוביל למבצע ברברוסה. אולם מנגד, לויטן זכה לבשר כמה מהבשורות הטובות במלחמה, לרבות הכרזתו על נפילת ברלין במאי 1945.

הבול שהונפק לזכרו כולל תצלום של אברמק עם הוריו מלפני המלחמה. בול זה הופיע בדואר הפולני, והינו חריג ויוצא דופן, בעצם ההופעה של משפחה יהודית בהרכב של אם, אב וילד שנשלחו לגטו ולמחנה השמדה ומופיעים בבול דואר.

יודאיקה בניו ג'רזי

אי ג'רזי הופיע הקיץ פריט שללא ספק ייכנס לאלבום בולי היודאיקה. הכוונה לבול ולגיליונית הזיכרון שהוקדשו לפסל החירות שבניו יורק.

כידוע, הסונטה המפורסמת "הקולוסוס החדש" (The New Colossus) המוטבעת על פסל החירות היא פרי יצירתה של אמה לזרוס, משוררת אמריקנית יהודייה שכתבה אותה בשנת 1883. אמה הייתה יהודייה ממוצא ספרדי ואף על פי שלא הייתה מחוברת לקהילה היהודית בניו יורק, סייעה רבות לקליטתם של המהגרים היהודים שהגיעו מרוסיה לאמריקה, אשר בהשראתם כתבה את הסונטה המפורסמת, הגנה על זכויות היהודים באמריקה ויצאה בגלוי כנגד האנטישמיות הגואה בשנים אלו במזרח אירופה. עם השנים, נטתה לזרוס לתמוך ברעיון ההתיישבות המחודשת בארץ ישראל, חרף הספקנות שהביעה באשר לטיבו של הרעיון הציוני.

גיליונית הזיכרון עם ששת הבולים שהונפקו באי ג'רסי המציגים אתרים בולטים מניו יורק, ביניהם פסל החירות האמריקני

לזרוס נפטרה בטרם עת בשל מחלת ההודג'קין, בהיותה בת שלושים ושמונה. בשנותיה האחרונות הביעה את אמונתה בדת היהודית וראתה ברעיון הציוני אידיאולוגיה מוצקה ומגובשת, והדגישה במאמריה כי חוסנו של העם היהודי טמון באחדותו וקראה ליהודים להתאחד. את השיר שעל גבי הפסל הקדישה לכל המהגרים לאמריקה, והוא מהווה במילותיו קבלת פנים המקדמת את פניהם של המהגרים והפליטים:

"הבו לי את בניכם היגעים והעניים ערב רב של המונים כמהים לנשום כבני חורין את הפליטה האומללה של חופיכם

היטלר היה מודע היטב לכישרונותיו של לויטן ואף הוציא את ההנחיה להרוג אותו בפצצה כבדה על בניין רשות השידור. לאחר הפצצה מיהר הרדיו הגרמני להודיע שלויטן נהרג, אולם הוא המשיך לשדר עוד באותו יום

בן 17. הוא נתגלה כאמור כבעל יכולות רדיופוניות יוצאות מגדר הרגיל והיה לשרדן בכיר ומוביל ברדיו מוסקבה. בימים אלו הופיעה לזכרו גלוית דואר מאוירת כשדיוקנו מודפס בבול ולצדו קבוצה גדולה של מאזיניו הניצבים ליד רמקולים ברחוב רחב ידיים. זהו פריט הדואר היחידי שהופיע עד כה ברוסיה לזכרו של האיש שתרם רבות להעלאת המורל של מיליוני הרוסים באחת מתקופותיה הקשות של רוסיה. אגב, היטלר היה מודע היטב לכישרונותיו של לויטן ואף הוציא את ההנחיה להרוג אותו בפצצה כבדה על בניין רשות השידור. פצצה של חצי טון אכן נפלה על מתחם הרדיו אך לא התפוצצה. הרדיו הגרמני מיהר להודיע שאדי לויטן נהרג בעקבות הפצצה זאת, אולם לויטן המשיך לשדר עוד באותו יום.

אדי לויטן על גלוית הדואר החדשה. משמאל, קהל המאזין לשידוריו ברדיו בימי מלחמת העולם השנייה

איננו יודעים רבות על חייו כיהודי, אולם הוא לא נהג להסתיר את מוצאו. אדי לויטן נולד למשפחה יהודית בעיר ולדימיר, לא רחוק ממוסקבה. הוא התקבל לרדיו בשנת 1931 בימי סטאלין, כבר בהיותו

בולי תל אביב (י. צחור) בע"מ TEL-AVIV STAMPS. (Y. TSACHOR) LTD.

מכירה על פי הצעות מחיר בכתב (Mail Auction)

מוקדמים, מנדט, מנהלת העם, דאר עברי
ישראל, חו"ל, יודאיקה, גלויות, ספרים
קטלוג מאויר חינם

ת.ד. 16218 תל-אביב, טלפון: 03-5226294, פקס: 03-5245088

בתי הכנסת של מישקולץ ומאָד על בולי הונגריה

ני בולים חדשים בסדרת בתי הכנסת של שירות הדואר ההונגרי ראו אור בשני בספטמבר. לסדרה זאת, אותה החל הדואר ההונגרי להנפיק בשנת 2008 ומאז הוסיף בולים אחדים, נוספו עתה הבול השביעי והשמיני.

בבול השמאלי מופיע בית הכנסת של מישקולץ, עיר תעשייתית גדולה בצפון-מזרח המדינה, אשר נבנה במחצית השנייה של המאה ה-19 והינו היחיד שנותר על כנו בעיר לאחר השואה ואף פעיל בימינו. בבול הימני מופיע בית הכנסת של מאָד, כפר הממוקם בצפון-מזרח הונגריה, שהיה שטעטל יהודי שוקק עד ימי השואה ונודע במקורות היהודיים בשל רבניו המכונים 'רבני מאדע', נבנה בשלהי המאה ה-18. שני בתי הכנסת בולטים בסגנונם האדריכלי המפותח, כמו למשל סגנונו הנאורו-רומנסקי המרשים של בית הכנסת במישקולץ, אשר כלל עמודי תמיכה ממתכת – חידוש אדריכלי באותם הימים – ושניהם שימשו כמרכזי הקהילה היהודית באזורם עד פרוץ מלחמת העולם השנייה.

על כל אחת ממעטפות היום הראשון של בולים אלה מופיעים מוטיבים דקורטיביים הלקוחים מתוך בית הכנסת לצד תצלום של בניינו. הבולים הונפקו בגיליונות גדולים וכן בגיליונות-זיכרון, כמו שניתן לראות בתמונה הנוכחית, ואלו הונפקו ב-50,000 עותקים.

בול הונגרי חדש לזכר קרבנות השואה

חודשים האחרונים ציינה הונגריה שבעים שנה לשילוחם של יהודי המדינה למחנות ההשמדה במאי וביוני 1944, ובין היתר הנפיקה בול דואר חדש לציון הנספים. הבול החדש, אשר הופיע ב-28 באפריל והודפס ברבע מיליון עותקים, מציג זוג ידיים עליהן הוטבעו הספרות 1944 – כסמל ליהודי הונגריה שנשלחו למחנות בשנה זאת – האוחזות בשתיל המסמל צמיחה והתחדשות.

הקהילה היהודית שהתגוררה בהונגריה הייתה מהאחרונות שנשלחו לגטאות ולמחנות ההשמדה, בשל כיבושה המאוחר יחסית של הונגריה על ידי הכוחות הגרמניים במרץ 1944. עד כיבוש הונגריה היה מצבה של הקהילה היהודית טוב ביחס ליהודים ששהו בשטחי הכיבוש הגרמני ולא הייתה נתונה לסכנה קיומית, אולם בשנים אלו הופרדו היהודים מיתר האוכלוסייה ונקטו נגדם שורה של צעדים כמו סימונם בטלוי צהוב והחרמת רכושם, והגברים הכשירים נשלחו למחנות כפייה בחזית הלחימה של הצבא ההונגרי בתנאים קשים ביותר.

עם כיבוש הונגריה רוכזו יהודי המדינה בגטאות ובדלו מיתר האוכלוסייה, וב-15 במאי החלו השילוחים לאושוויץ. הצבא הגרמני היה ער באותה העת להתקדמותם של כוחות הצבא האדום לעבר גבולות הונגריה, ומחשש לכיבושה האיץ את קצב שליחת יהודי המדינה למחנות ההשמדה.

למן אמצע אפריל ועד סוף מאי הועברה הקהילה היהודית כמעט בשלמותה לגטאות ולמחנות המעבר, ועד יולי כבר לא נותרו יהודים בהונגריה, פרט ליהודים שנותרו בגטו בודפסט. באוקטובר 1944 הדיחו הגרמנים את מיקלוש הורטי, העוצר של הונגריה אשר חתר לדלל את השמדת יהודי הונגריה מחשש שמא מדיניות זאת תפגע בשיתוף פעולה עתידי עם בעלות הברית, ומינו את פרנץ סלשי, ראש מפלגת 'ראש החץ' שדגלה בפשיזם ובאנטישמיות, וכנופיות מפלגתו בצעו רציחות ביהודים שנותרו בגטו בודפסט, שלחו רבים למסעות המוות והביאו לחרפת רעב. כ-565,000 מיהודי הונגריה נספו בשואה.

סימן ההיכר – JUDE

מאת: אריה לינדנבאום

פרם השלישי של וולפגאנג האני (Wolfgang Haney) והאנס ל. גראבובסקי (Hans-Ludwig Grabowski) – "סימן היכר יהודי" (Kennzeichen - Jude) – אשר הופיע השנה בברלין הינו הספר המקיף ביותר שהופיע עד כה בתחום 'אספנות השואה'. בספר זה, המונה למעלה מ-350 עמודים, סוקרים המחברים מגוון רחב של פריטים הנושאים בחובם סימן יהודי כלשהו (תמונה מס' 1).

תמונה מס' 2:

גוילי ספר התורה אשר שימשו בגלגולם החדש כאריזה לחבילה

תמונה מס' 1:

"סימן היכר יהודי", כריכת הספר

פריט מעניין נוסף הוא צילום של שלושה יהודים מפולין שצולמו בספטמבר 1939 (תמונה מס' 3), בראשיתה של הפלישה לפולין, כשעל קרחותיהם צורות מגני דוד, שבוודאי נשלח למשפחתו של הצלם, אי שם בגרמניה. את בושתם של שלושת הגברים ניתן לזהות על בבואת פניהם, אבל הם עדיין לבושים בלבושם הרגיל מפני שטרם החלו אז הגירושים.

יתר על כן, בספר נסקרו מסמכים רבים בעלי אופי אנטישמי, כמו גלויות דואר אנטישמיות, צילומים, פלֶקטים וכיו"ב. הספר מופיע בשפה הגרמנית ובכך מהווה מכשול לקריאה עבור הקורא הישראלי.

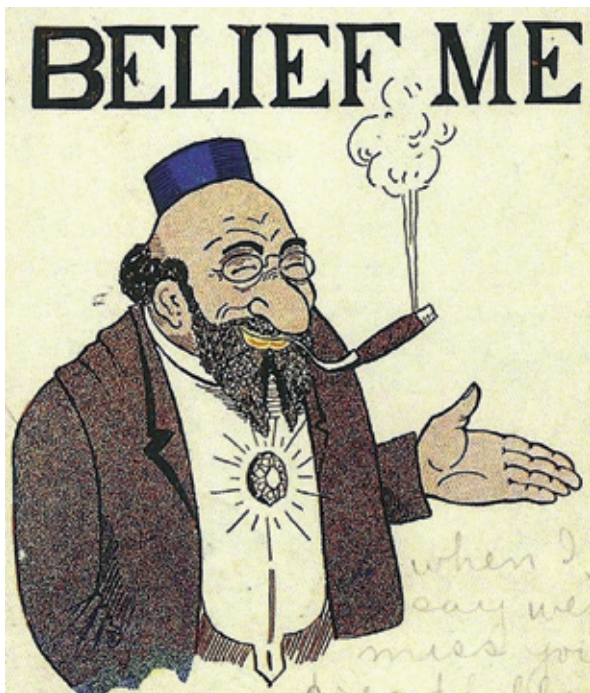
לאספנים המתמקדים בגלויות אנטישמיות ידוע על מאות רבות של גלויות הנושאות גוון אנטישמי, אשר הופיעו כבר למן סוף המאה ה-19 וראשיתה של המאה ה-20. הפרסומים האנטישמיים שהופיעו החל משנות השלושים הודפסו על ידי השלטונות או לחלופין על ידי המפלגה הנאצית. לעיתים קשה לתפוס את עוצמת השנאה שמצאה ביטוי בסוגי הפרסומים שהודפסו מטעם הממסד.

כרזה גדולה עוררה במיוחד את תשומת ליבי (תמונה מס' 4). על כרזה זאת מופיע פירוט של כתובות בהן התגוררו יהודים על מנת 'להזהיר' את הגרמנים מפניהם. גלויות רבות מציגות קריקטורות של יהודים, וגם אלו נועדו 'להזהיר' את גרמניה מן הסכנה היהודית.

בניגוד לשני ספריהם הקודמים, אשר מתמקדים רק בגלויות אנטישמיות ובאמצעי תשלום שהיו בשימוש היהודים, הספר הנוכחי עוסק בנושא רחב יותר, ונועד להקיף את מכלול הפריטים עליהם מופיעים בדרך כלשהי סממני היכר יהודיים, בכל אופן וצורה אפשרית. בספר מובאים שפע של מסמכים, דרכם ניתן להעמיק בתקופה שקדמה לפרוץ השואה ותקופת השואה עצמה, אשר בוודאי ישמשו את ההיסטוריונים ואת חוקרי התחום.

הספר סוקר בייחוד את הפריטים המצויים באוספו של האני. אוסף זה כולל פריטים רבים שאין להם אח ורע, וניתן למצוא בספר פריטים יחידאיים רבים. מבין פריטים אלו ניתן למנות מכתב שנשלח באמצעות מעטפה המודבקת על נייר אריזה של חבילה, שאינה אלא מגילת קלף הלקוחה מגווילים של ספר תורה ששימשו את החייל הנאצי, קצין זוטר ששלח חבילות מזון לאביו בגרמניה (תמונה מס' 2).

על גבי אריזת החבילה הודבק בול דואר וחותמת בלתי־קריאה, וכמובן חותמת ה'וורמאכט' הגרמני. פריט זה אפוא הינו יחידאי, אם כי ייתכן שפריטים מעין זה ניתן למצוא גם אצל אספנים אחרים.

תמונה מס' 5: גלויה אנטישמית מתוצרת ארה"ב, ראשית המאה העשרים

העיתון הנאצי-אנטישמי הפיץ מדי יום ביומו קריקטורות וסיסמאות נגד היהודים (תמונה מס' 5). התעמולה נועדה בין היתר לפגוע ביהודים במישור הכלכלי, כמו בסיסמאות הקוראות "לא לקנות אצל היהודים" ודומותיהן.

וולפגאנג האני, הבעלים של האוסף עליו מושגת הספר, הוא בן לאם יהודייה ואבא גרמני. הוא עצמו היה קצין בוורמאכט הנאצי. למרות מוצאו היהודי מצד אמו, רואה וולפגאנג את עצמו כבן העם הגרמני. אולם, כפי שניתן לזהות בין שורות הספר, הוא לא שוכח לגרמנים את אשר עוררו ליהודים ולבני משפחתו.

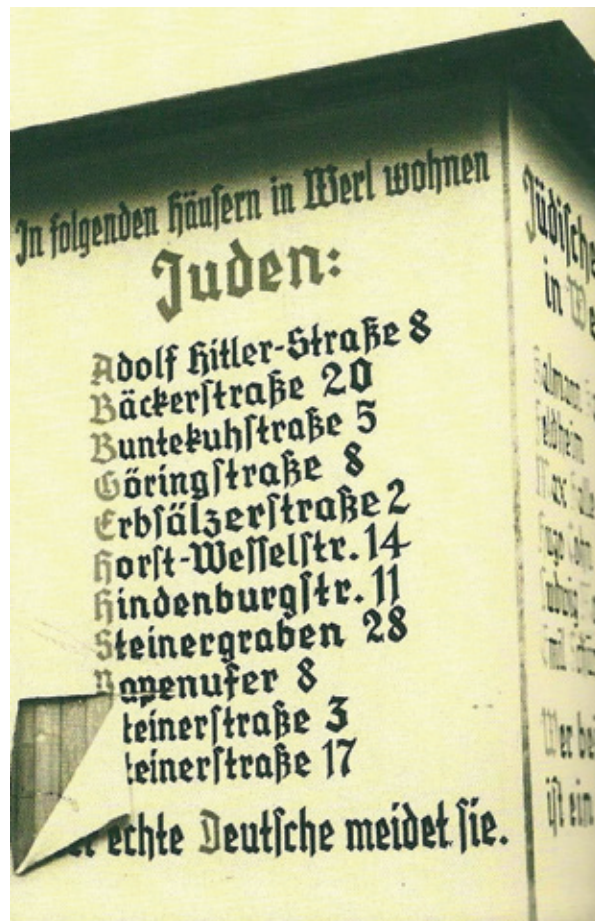
NEGEV HOLYLAND STAMPS

- מתקיימות מכירות פומביות פעמיים בשנה
- המעוניין בקטלוג מתבקש לפנות אלינו
- מעוניינים תמיד בחומר למכירות פומביות או לקניה
- ISRAEL, INTERIM, BRITISH MANDATE, OTTOMAN PERIOD, JUDAICA
- AUCTION ARE HELD TWICE A YEAR

Please write for a catalogue
 Ask about special low vendor commission rates.
 P.O.Box 8101 — TRENTON NJ 08650 USA
 E-mail: LEADSTAMP@VERIZON.NET
 Phone: 609-456-9508

תמונה מס' 3: שלושה יהודים פולנים עם סימני מגן-דוד על ראשם, ספטמבר 1939

תמונה מס' 4: כרזה המציגה את הכתובות בהן התגוררו היהודים

עדכון קטלוג בולי ישראל

בקטלוג מופיעות העמודות הבאות: מספר קטלוג, ערך נקוב, ארבעה מחירים לפי מצב הבול (לא חתום עם שובל, חתום עם שובל, לא חתום בלי שובל, חתום בלי שובל).

9/9/2014
בנימין זאב פון וויזל
WOLFGANG VON WEISL

2322	9.70	19.40	19.40	19.40	4.85
מי"ר		21.40			

28/8/2014
גרברה – קונטרס בולים דביקים
GERBERA – SELF ADHESIVE STAMP

2317	0.10	0.20	0.20	0.20	0.05
מי"ר		2.20			

9/9/2014
כנר על הגג 50 שנה
FIDDLER ON THE ROOF

2323	3.10	6.20	6.20	6.20	1.55
2324	3.10	6.20	6.20	6.20	1.55
2325	3.10	6.20	6.20	6.20	1.55
סדרה	9.30	18.60	18.60	18.60	4.65
מי"ר		20.60			

* הבולים הודפסו בגליון מקושט של 8 בולים ו-4 שבלים
* בנוסף הודפסו גליונות דפוס בחתימת האמן

9/9/2014
מועדים התשע"ה – דגלי שמחת תורה
FESTIVALS 2014-SIMCHAT TORAH FLAGS

2318	2.00	4.00	4.00	4.00	1.00
2319	3.80	7.60	7.60	7.60	1.90
2320	5.60	11.20	11.20	11.20	2.80
סדרה	11.40	22.80	22.80	22.80	5.70
מי"ר		24.80			

9/9/2014
כנר על הגג 50 שנה – קונטרס בולים
FIDDLER ON THE ROOF - PRESTIGE BOOKLET

2325b	18.60	37.20
-------	-------	-------

9/9/2014
תל אביב – עיר עולם
TEL AVIV – GLOBAL CITY

2321	4.50	9.00	9.00	9.00	2.25
מי"ר		11.00			

* הבולים הודפסו הודפסו בגליון מקושט של 10 בולים ו-5 שבלים

16/12/2014

אריק איינשטיין
ARIK EINSTEIN

2334 מי"ר
 1.80 ש"ח 3.60 ש"ח 3.60 ש"ח 3.60 ש"ח 0.90 ש"ח
 * הבולים הודפסו בגליון מקושט של 9 בולים ו-3 שבלים

28/9/2014

מרן הרב עובדיה יוסף
MARAN RABBI OVADIA YOSEF

2326 מי"ר
 2.00 ש"ח 4.00 ש"ח 4.00 ש"ח 4.00 ש"ח 1.00 ש"ח 4.00 ש"ח
 * הבולים הודפסו בגליון מקושט של 9 בולים ו-3 שבלים

16/12/2014

חנוכה
HANUKKAH

2335 מי"ר
 9.70 ש"ח 19.40 ש"ח 19.40 ש"ח 19.40 ש"ח 4.85 ש"ח 21.40 ש"ח

16/12/2014

שעוני שמש בארץ ישראל
SUNDIALS IN ERETZ ISRAEL

2327 מי"ר
 2.70 ש"ח 5.40 ש"ח 5.40 ש"ח 5.40 ש"ח 1.35 ש"ח 5.40 ש"ח
 2328 מי"ר
 3.80 ש"ח 7.60 ש"ח 7.60 ש"ח 7.60 ש"ח 1.90 ש"ח 7.60 ש"ח
 2329 מי"ר
 5.60 ש"ח 11.20 ש"ח 11.20 ש"ח 11.20 ש"ח 2.80 ש"ח 11.20 ש"ח
 סדרה מי"ר
 12.10 ש"ח 24.20 ש"ח 24.20 ש"ח 24.20 ש"ח 6.05 ש"ח 24.20 ש"ח
 26.20 ש"ח

תזיות ביוול

9/9/2014

טורפים ממשפחת הסמורים – גרית מצויה

תב 80 2.00 ש"ח 7.00 ש"ח

16/12/2014

תעשיית המכוניות בארץ ישראל
ISRAEL'S AUTOMOTIVE INDUSTRY

2330 מי"ר
 3.80 ש"ח 7.60 ש"ח 7.60 ש"ח 7.60 ש"ח 1.90 ש"ח 7.60 ש"ח
 2331 מי"ר
 4.00 ש"ח 8.00 ש"ח 8.00 ש"ח 8.00 ש"ח 2.00 ש"ח 8.00 ש"ח
 2332 מי"ר
 4.10 ש"ח 8.20 ש"ח 8.20 ש"ח 8.20 ש"ח 2.05 ש"ח 8.20 ש"ח
 2333 מי"ר
 8.30 ש"ח 16.60 ש"ח 16.60 ש"ח 16.60 ש"ח 4.15 ש"ח 16.60 ש"ח
 סדרה מי"ר
 20.20 ש"ח 40.40 ש"ח 40.40 ש"ח 40.40 ש"ח 10.10 ש"ח 40.40 ש"ח
 42.40 ש"ח

25/11/2014

תזיות דוארמט חג המולד

תב 81 1.80 ש"ח 7.00 ש"ח

9/9/2014
חותמת יום הופעה
כנר על הגג - 50 שנה

9/9/2014
חותמת יום הופעה
מועדים התשעה

9/9/2014
חותמת אירוע
ספרי - 40 שנה

2/9/2014
חותמת אירוע
יריד הבולים דיזינגוף סנטר
ספטמבר 2014

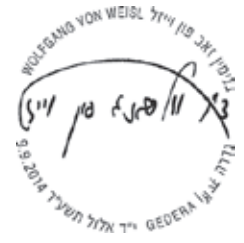
28/9/2014
חותמת יום הופעה
מרתן הרב עובדיה יוסף

9/9/2014
חותמת יום הופעה
גרית מצויה

9/9/2014
חותמת יום הופעה
תל אביב עיר עולם

9/9/2014
חותמת יום הופעה
בנימין זאב פון ויזל

2/12/2014
חותמת אירוע
יריד הבולים דיזינגוף סנטר
דצמבר 2014

25/11/2014
חותמת יום הופעה
חג המולד

4/11/2014
חותמת אירוע
יריד הבולים דיזינגוף סנטר
נובמבר 2014

7/10/2014
חותמת אירוע
יריד הבולים דיזינגוף סנטר
אוקטובר 2014

16/12/2014
חותמת יום הופעה
חנוכה

16/12/2014
חותמת יום הופעה
תעשיית המכוניות בישראל

16/12/2014
חותמת יום הופעה
שעוני שמש בארץ ישראל

16/12/2014
חותמת יום הופעה
אריק איינשטיין

ניתן לרכוש במשרדי התאחדות בולאי ישראל

תשלום במזומן, בהמחאות אישיות,
בהמחאות דואר או ב־PAYPAL.
לא מקבלים תשלום בכרטיסי אשראי.
נא להוסיף דמי משלוח.

1. קטלוג בולי ישראל 1948-2012 - 40 ש"ח (35 ש"ח לחברי הב"י).
2. הגדה בולאית לפסח - מהדורה ב' - 40 ש"ח (35 ש"ח לחברי הב"י).
3. ספרות באנגלית של תולדות הדואר בתקופת המעבר בישראל, 1948:
 - א. כרך II - חלק 1 - Jerusalem and Safad - 200 ש"ח. (180 ש"ח לחברי הב"י).
 - ב. כרך II - חלק 2 - Nahariya, Rishon Le-Zion, etc - 220 ש"ח. (200 ש"ח לחברי הב"י).
 - ג. כרך III - Israel Foreign Postal Links - 100 ש"ח. (80 ש"ח לחברי הב"י).

4. חוברת "תולדות הדואר של ארץ ישראל" באנגלית:
 - א. HPLH 119-120
 - ב. HPLH 121-122
 - ג. HPLH 123-124
 - ד. HPLH 125
 - ה. HPLH 126-127
 מחיר כל חוברת 90 ש"ח, לחברי הב"י 20 ש"ח בלבד

5. דפי מזכרת המופקים על דינו לרגל תערוכות בולים וכנסים שנתיים, ראו דוגמאות בצדי המודעה - 60 ש"ח (55 ש"ח לחברי הב"י).

6. חוברות קודמות של "שביל" - 5 ש"ח לחוברת, כאשר חוברת מס' 1 - 50 ש"ח.
7. עודפי ספרות מהספרייה - קטלוגים "מיכל" מהדורה או שנים אחרות, בולאות ארץ ישראל במצב טוב, קטלוגים של מכירות פומביות של אוספים מפורסמים, קטלוגים של תערוכות קודמות בארץ, חוברות מחול"ל וכד', הכל במחירים נוחים.

רומנו בית מכירות

למכירה בולי אנטרטיקה, פוקלנד, סאוט-ג'ורג'יה, נושאים, ציפורים, אוניות, אומנות וכדור-רגל. ניתן לעשות הזמנה בדאר. סוכנות בלעדית לאביזרי בולאות LINDNER
מען 03-5463664, ת.ד. 23274, חנות 03-5282790

*** חנות מקוונת ***
 משלוח בדואר רשום

חדש ב- בית טוב

אינדקס נושאים לאספנים תמטיים
 האתר www.bait-tov.com ימצא בשבילך את הסדרה החסרה לך בכל נושא

כנס לאתר, עבור לגברית ולחיפה על דגל ישראל
 לחץ אינדקס נושאים ובחר נושא מהרשימה
 בנוסף בחר מהרשימה "שוכני ישראל" את היישוב שלך ותופתע

ת.ד. 2275 בת"ם 59121 סלופסק: 03-5535313
 בולים בחבילות לפי נושאים ולפי מדינות: בולי ישראל, חותמות, אלבומים

בולי גלעדי

בולי ישראל, חו"ל, נושאים ויודאיקה, הופיע מחירון בולי ישראל 2013 בולי הרשות הפלסטינאית

מבצע:
מנורת פוספור לבולי ישראל – 150 ש"ח

יבוא אלבומי IMPORTA והוויד
רח' אלנבי 76 ת"א קומה ב' טל: 03-5163871
טלפון סלולארי: 054-5390225; אימייל: giladistamps@gmail.com

מרכז הבולים

מתמחים במוקדמים, מנדט, מנהלת העם ובולי ישראל, טעויות, תוויות מכל הסוגים, דרחנים בולי חו"ל לפי חלוקה למדינות ונושאים

נציג בלעדי של DAVO-MICHEL
אלנבי 94 תל-אביב (במתחם)
טל: 03-5605755; פקס: 03-5605430
email: stamps.center@gmail.com

הספריה הבולאית

של התאחדות בולאי ישראל

הספריה הבולאית של התאחדות בולאי ישראל פתוחה

לקהל הרחב ביום ה' בלבד בשעות 12:00-18:30 (ללא תשלום)

השאלת ספרים, קטלוגים, מגזינים וצילומי תצוגות – לחברי ההתאחדות. עיון במקום – לקהל הרחב.

רח' פינסקר 2, תל-אביב, קומה א',

טל: 03-6295547

למכירה

ניתן לרכוש עותקים קודמים של "שובל" במחיר של 5 ש"ח האחד + דמי משלוח.

(גיליון מספר 1 – 50 ש"ח. מספר גיליונות אינם יותר במלאי)

בולי מידן ראובן

קונה ומוכר בולים בולי ישראל, שנתונים, תוויות קלוסנדרוף, סימה ובולי זרחן שונים

טל נייד: 052-8301265

אליק רינק

בולים ומטבעות

קונה ומוכר

רח' הס 4 פינת אלנבי 35, ת"א ת.ד. 4124,

טל. 03-6297192, פקס. 03-5255131,

מען: 03-5227922

מוטי ברש בולי דיזינגוף

בולים – ישראל וחו"ל – מכירה, קניה, הערכה מטבעות ושטרות אלבומים ואביזרים המבחר הגדול בארץ!!

דיזינגוף סנטר ת"א חנות 420,

טל/פקס. 03-5251552,

דוא"ל: motib51@smile.net.il

אוספים – איתן בר-ארז

הערכה ושמאות, תיווך ומכירה פומבית של אוספים באינטרנט, קניה ומכירה לפרטיים

סניף ירושלים: בניין כלל חנות 325, רח' יפו 97 י"ם, טל: 02-6259638

פתח-תקווה: ברנדה 58 פ"ת, טל: 03-9337024

נייד: 052-5974151

Moshe Aharon Awad
 Mobile: 972523315322
 Telephone: 97237301142
 moshe.aharon39@gmail.com

American Philatelist Member No. 220304
 http://www.delcampe.net/stores/awad

Selling and buying Israeli stamps, year collections, special covers and sheets, generic covers and sheets, Clima labels, phosphor stamps, albums for souvenir leaves, and souvenir leaves.

בולי כחול לבן

Blue White Stamps

קונה, מוכר, מחליף, מכירה פומבית, אביזרים, בולים, מטבעות ושטרות.

רח' המלך ג'ורג' 6 (ירידה מאלנבי), ת.ד. 23257 תל-אביב 61231

טל: 03-5281023, 03-5015496, פקס: 03-6521145

Email: info@bwsegal.com

חדשות הבולאות

תעלת פנמה על בול מצרי המוקדש לתעלת סואץ

בלבו ומבוכה בשירות הדואר המצרי: סדרה בת שלושה בולים שהונפקה לציון פרויקט לחפירת תעלה מקבילה לתעלת סואץ כללה בטעות תמונה של תעלת פנמה. במהלך חודש אוגוסט הכריזו הרשויות במצרים על פרויקט לאומי רחב ממדים, שעלותו מוערכת בלמעלה משמונה מיליארד דולר, הכולל חפירת תעלה חדשה המקבילה לתעלה המקורית שנחפרה לפני 145 שנים, על מנת להגביר את התנועה הימית בין אסיה ואירופה וכך להגדיל את הכנסות המדינה.

כחלק מהשקת הפרויקט הנפיק השירות הבולאי במצרים ב־14 בספטמבר סדרת בולים לציון הפרויקט החדש – אולם במקום זאת השתרבבה תמונת תעלה אחרת – תעלת פנמה הידועה. הרשויות במצרים הודו בשגיאה ומיהרו להכריז על הנפקתו של בול חדש שיחליף את התמונה השגויה.

סדרת הבולים השגויה לציון תעלת סואץ. הבול האמצעי עוצב על בסיס תצלום של תעלת פנמה, בקטע המחובר בין האוקיינוס השקט לבין האוקיינוס האטלנטי, ומעל מפה של תעלת סואץ

מהנעשה באיל"ת

האגודה הישראלית לבולאות תימאטית (איל"ת) ממשיכה בחודשים אלו את פעילותה, הן במפגשים המאורגנים והן בכתבי העת שלה. במהלך חודש ספטמבר נערך מפגש של חברי האגודה במוזיאון ארץ ישראל ברמת אביב אשר כלל את הרצאתו של רן ברש על אוספו הנושאי – "Where am I?" ("היכן אני?") – העוסק במפות ובניווט. כמו כן במהלך יריד הבולאות של חודש אוגוסט שהתקיים בדיזנגוף סנטר, הציג משה ביאלי חלקים מן האוסף הנושאי שלו – נשים בתנ"ך בראי האמנות. הגיליון האחרון של נושאון – בטאון האגודה – הופיע בתחילת אוקטובר תחת הנושא 'רומנטיקה', והוא כולל בחובו מספר מאמרים על היבטיה השונים של התופעה: החל ממאמר על אזורי היין בצרפת, תיאור המרדף אחר פריטים בולאיים המציגים חתן הנושא בזרועותיו כלה – וכלה במאמר על זווית נוספת וזוהרת פחות בנושא זה – מחלות מין.

"סיפורי בולים"

חוג בולאות חדש מתקיים בשנת הלימודים הנוכחית בבית הספר "מרחבים" שבפרדס חנה. קורס זה הינו אחד משלושה הקורסים הניתנים לתלמידים במסגרת תכנית "אמירים", הכוללת שלושה קורסי העשרה לתלמידים מצטיינים הנפרסים על פני שלוש שנים. בשנה הנוכחית מתקיים החוג "סיפורי בולים" בהנחייתה של הגברת פולי ארזי.

במסגרת החוג לומדים התלמידים על התפתחות הבולים, ונחשפים דרכם לסיפורים בנושאים שונים, כללי האיסוף, זיהוי, עיצוב ועוד.

כל אחד ואחת מתלמידי החוג צויד באלבום בולים ובבולים באדיבות התאחדות בולאי ישראל, על מנת להעצים את חוויית הלימוד ולעורר את תלמידים ללמוד מהבולים ככל הניתן.

